

Головне управління освіти і науки Черкаської обласної державної
адміністрації
Обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників

О.І.Месевря, С.І.Січкара

***Вивчаємо літературу цікаво
(Матеріали до уроків української літератури
у 6 класі)***

Частина II

Черкаси
2008

Упорядник

Месєвря О.І., завідувач лабораторії суспільно-гуманітарних дисциплін

Рецензенти:

Ю.В.Тимошенко, доцент Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат філологічних наук;

О.І.Збрязька, учитель української мови і літератури Черкаської ЗОШ I-III ступенів №32;

С.І.Січкарь, методист української мови і літератури Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників

Навчальний посібник містить запитання, завдання для опрацювання матеріалу, узагальнення і повторення, кросворди, ребуси, ігри, вікторини і т.д. Є коментарі, що надають додаткову методичну інформацію. Посібник відповідає новій програмі з української літератури для 6 класу 12-річної школи. Він має стати помічником учителям української мови і літератури, студентам філологічних факультетів.

Затверджено до друку рішенням вченої ради ОІПОПП
Протокол № 4 від 24.10.2007 року

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОІПОПП

Зам. № 911 Тираж 100 пр.

18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1

ЗМІСТ

III. Пригоди і романтика

1. Пономаренко В.М. Ігри до теми “Всеволод Нестайко. “Тореадори з Васюківки”.
2. Тертична І.М. Матеріали до теми “Всеволод Нестайко. “Тореадори з Васюківки”.....
3. Зборовська Л.Б. Тести, літературний диктант, кросворд до теми “Всеволод Нестайко. “Тореадори з Васюківки”.....
4. Білоног Л.М. Матеріали до теми “В.Близнаць. “Звук павутинки”.....
5. Гацанюк А.М. Схема, гра до теми “В.Близнаць. “Звук павутинки”.....
6. Танцюра Л.М. Літературний диктант “В.Нестайко. “Тореадори з Васюківки”.....
7. Сущенко Т.В. Асоціативний диктант.....
8. Ярова О.В. Тестові завдання до теми “В.Близнаць “Звук павутинки”
9. Архипова В.П. Матеріали до теми. “Я.Стельмах. Митькозавр із Юрківки або “Химера лісового озера”.....
- 10.Архипова В.П. Кросворд “Вгадай слово” (за повістю В.Близнаця “Звук павутинки”).....
- 11.Коваль В.М. Завдання до теми “Я.Стельмах. Митькозавр із Юрківки або Химера лісового озера”.....
- 12.Танцюра Л.М. Тести до теми “Я.Стельмах Митькозавр із Юрківки або Химера лісового озера”.....
- 13.Бондарєва Н.М. Тести за творчістю В.Нестайка, В.Близнаця, Я.Стельмаха...

IV.Гумористичні твори

1. Лістрова Ю.М. Ребуси, кросворд за творчістю Л.Глібова.....
2. Гудзима М.І. Завдання, кросворд за творчістю Л.Глібова.....
3. Іщенко Н.С. Ігри.....
4. Нестеренко Л.М. Кросворди до творчості Л.Глібова.....
5. Миколенко Т.О. Тести до теми “Життя і творчість Л.Глібова”.....
6. Головаш Н.П. Кросворд.....
7. Плакасова Г.С. Кросворд за творчістю Л.Глібова і С.Руданського.....
8. Плакасова Г.С. Матеріали до вивчення творів С.Васильченка “Басурмен”, “Свекор”.....
9. Лістрова Ю.М. Матеріали до твору С.Васильченка “Свекор”.....
- 10.Миколенко Т.О. Завдання до твору С.Васильченка “Басурмен”.....
- 11.Шаповал В.П. Матеріали до вивчення творів С.Васильченка “Свекор”, “Басурмен”.....
- 12.Присяжна Л.Ю. Матеріали до вивчення творчості С.Олійника П.Глазового.....
- 13.Піщана Ю.В. Кросворд до підсумкового уроку.....

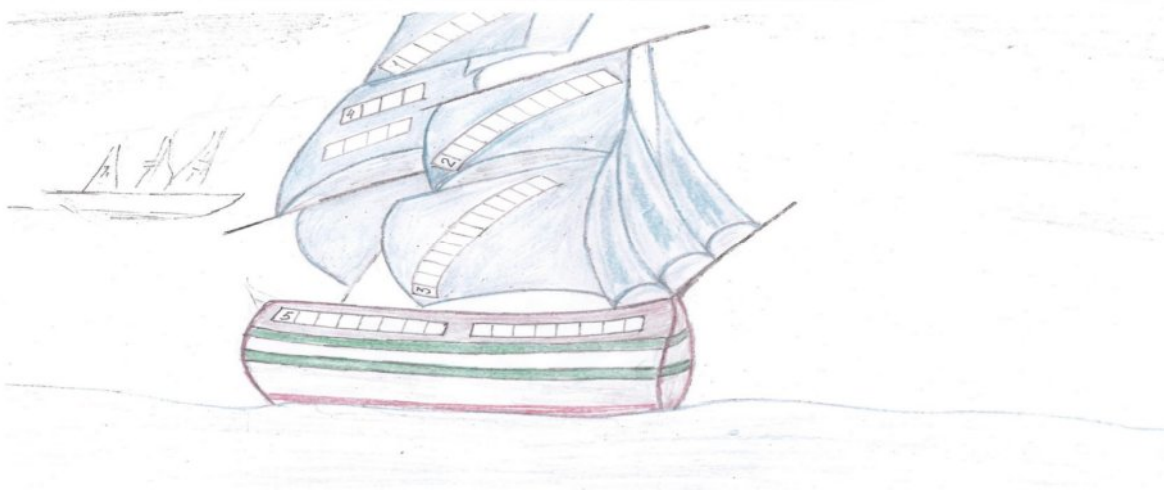
III розділ Пригоди і романтика

В.М.Пономаренко, вчитель української мови
і літератури Юрчиської ЗОШ I-II ступенів
Кам'янського району

Ігри до теми “Всеволод Нестайко “Тореадори з Васюківки”

Подумаймо разом

1. Середній за розміром прозовий твір, у якому йдеться про певні важливі події життя, пригоди одного або кількох персонажів.
2. Піднесений, емоційний стан людини.
3. Епічний твір, у якому описуються незвичайні або небезпечні події; сюжет розвивається швидко, інтригуюче, діють сильні, яскраві герої.
4. Французький письменник-фантаст, творець нового літературного жанру.
5. Український письменник, твір якого був включений до особливого почесного списку Г.Х. Андерсена (1979 р.).

Відповіді:

1. Повість.
2. Романтичний.
3. Пригодницький.
4. Жюль Верн.
5. Всеволод Нестайко.

Літературна морока

Відшукайте початкову літеру і, переходячи послідовно через певну кількість літер по колу, прочитайте назву першого оповідання Всеволода Нестайка.

Відповідь: “Шурка і Шурко”

Таємничий лист

Знайшовши початок, ви прочитаєте рядки з таємничого листа, якого знайшли герої повісті В. Нестайка "Тореодори з Васюківки" у розколині над амбразурою.

Назвіть авторів листа (Г.П.Г.).

За допомогою ключа шифру, що знаходиться в листі, прочитайте вислів В.Нестайка:

Відповідь: Радість, не поділена з другом, - це не радість...

Мізерія якась

Відповіді:

1. "Найбільше ти Людина, коли щось робиш для другого".
2. Г.П.Г. - Герасименко, Пайчадзе, Гребенюк.

Чи відомо вам?

1. Тут зашифровано вислів одного з героїв повісті В.Нестайка "Тореадори з Васюківки".
2. Назвіть прізвище та ім'я героя.

Відповідь:

1. "Жарти в житті – найголовніше".
2. Ява (Іван) Рень.

Згадай!

Згадай назви тварин, які потрапляють у кумедні ситуації з героями повісті В.Нестайка “Тореодори з Васюківки”.

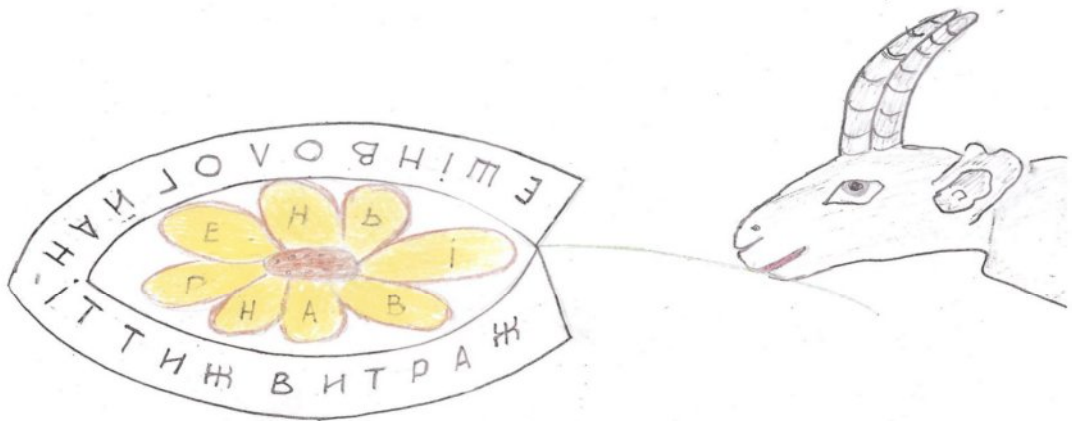

Відповіді:

1. Контрибуція (корова).
2. Манюня (льоха).
3. Манька (корова).
4. Петька (бугай).
5. Жора (цап).

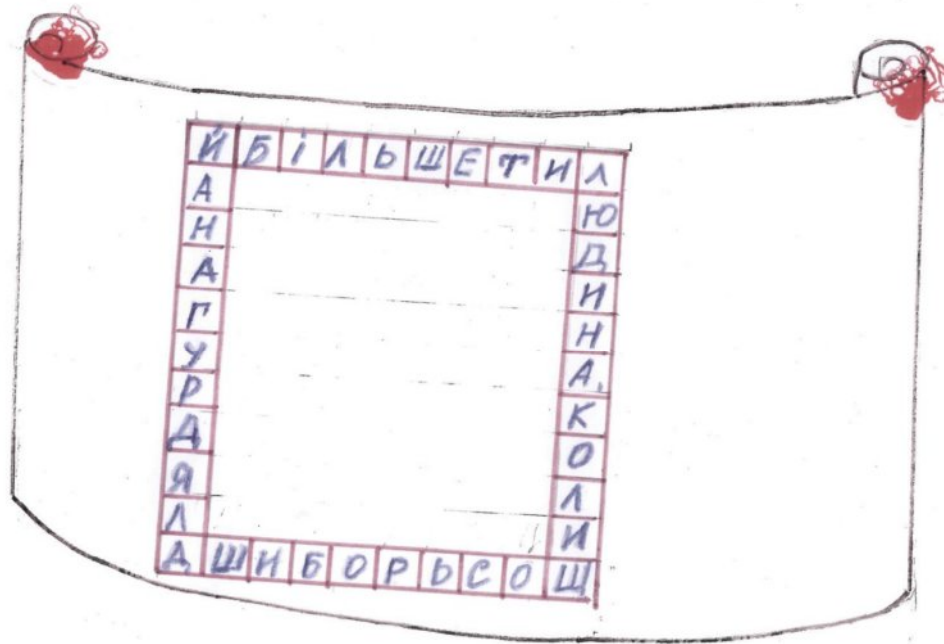
Назви героїв

1. Головний герой твору.
2. Дід Яви.
3. Класний керівник Яви й Павлуші.
4. Сестра Яви.
5. Сільський бібліотекар-винахідник.
6. Однокласниця Яви і Павлуші.
7. Юнатки з Києва.
8. Керівник юннатів, професор.

Відповіді:

1. Павлуша.
2. Варава.
3. Галина Сидорівна.
4. Яришка.
5. Фарадейович.
6. Ганька.
7. Валька, Оксана.
8. Дудка.

І.М.Тертична, вчитель української мови
і літератури Руськополянської ЗОШ I-III
ступенів №1

Матеріали до теми “Всеволод Нестайко ”Тореадори з Васюківки»” (фрагменти)

I. Словникова робота

- Тореадор - основний учасник бою биків.
- Клуня - будівля для зберігання сіна.
- Почовгав - пішов.
- Халепа - неприємність.
- Плескачів надавати - побити.
- Залопотіти п'ятами - втекти.
- Бугай - великий бик.
- Нафталін - таблетки для відлякування молі.
- Калабаня - невелике озерце.
- Заклякли - застигли.
- Плоскодонка - різновид човна.
- Цеберко - відро.

П'ятипудова свиня (1 пуд = 16 кг) - 80 кг.

II. Персонажі твору:

Ява (я - Ваня) Рень → хлопці 11 років, друзі, сусіди.

Павлусь →

Мати Яви - ланкова, депутат райради.

Дід Варава - дідусь Яви, 82 роки.

Яришка - сестра Яви.

Валігура - міліціонер.

Манюня - льоха.

Контрибуція - корова.

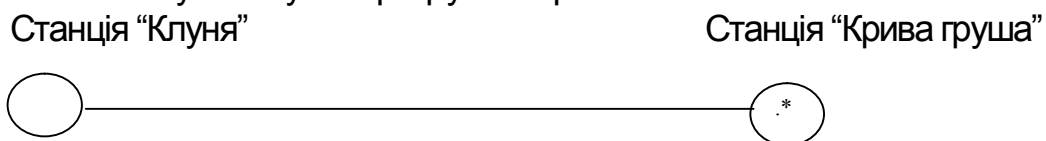
Собакевич - песик.

III. Дібрані прислів'я, приказки, афоризми про дружбу.

1. Дерево міцне корінням, людина - друзями.
2. Друзі пізнаються в біді.
3. Старий друг ліпше нових двох.
4. Дружба та братство - дорожче багатства.
5. Без вірного друга велика туга.
6. Були б пиріжки, будуть і дружки.
7. Друга шукай, а найдеш тримай.
8. Нових друзів наживай, старих не забувай.
9. Одежа краща нова, друзі краще старі.
10. Чоловік без друга, що їжа без солі.
11 Дружба - найбільший скарб.
12. Пробуй золото вогнем, а друзів - грішми.
13. З добрим дружись, а лихого стережись.
14. Насолоджуватись спілкуванням - головна ознака дружби. (Аристотель, 384 р. до н.е.)
15. Живи з людьми так, щоб твої друзі не стали недругами, а недруги - друзями. (Піфагор, 500 р. до н.е.).
16. Служба і дружба - дві паралельні лінії, які не сходяться. (О.В.Суворов)
17. Краще відкритий ворог, ніж підступний друг. (Г.Сенкевич)
18. Радість, не поділена з другом, - це не радість, навіть не піврадісті, а якась поганенька четвортинка (Всеволод Нестайко).

IV. Творче завдання.

1. Скласти логічну схему "Маршрут метро".

2. Скласти довідку для пасажирів:

- 1) вартість проїзду всім -(3 коп. в один кінець);
- 2) вартість проїзду родичам - (безкоштовно);
- 3) вартість проїзду з учительки математики (5 коп.)

3. Логічна схема-конспект "Індивідуальна та колективна характеристика героїв"

(За текстом виписати слова, якими називають хлопців інші персонажі)

Убоїще	Друзяка	Знайдибіда	Авантюрист шмаркатий	Напарник	Загаза чогова	Здоровий хлопець	Крилиценавт	- орли - соколи - вишкварки - гангстери - шминдрики - анциболотники - хлопці неабиякі - тореадори	Друзяка	Тореадор	Слабак	
Ванько (Ява)									Павлусь			
Індивідуальна характеристика								Колективна характеристика		Індивідуальна характеристика		

V. Кросворд на закріплення

	1. Р							
	2. О							
	3. М							
	4. А							
	5. Н							
	6. Т							
	7. И							
	8. К							
	9. И							

По вертикалі:

1. За вдачею хлопці були мрійники, вигадники, ... (романтики).

По горизонталі:

1. Прізвище Яви. (Рень).
2. Кличка врятованого песика. (Собакевич).
3. Вид підземного транспорту, який рили хлопці. (Метро).

4. Назва села, де живуть друзі. (Васюківка).
5. Професія мами Яви. (Ланкова).
6. Як називається учасник бою биків? (Тореадор).
7. Ім'я сестри Яви. (Яришка).
8. Тореадорський реманент. (Килимок)
9. Синонім до слова «бугай». (Бик).

Л.Б.Зборовська, вчитель української мови
і літератури Черкаської ЗОШ I-III ступенів
№10

Тести за повістю В. Нестайка “Тореадори з Васюківки”

1. Головними героями повісті були:

- а) Ява Рень та Павлуша Завгородній;
- б) Толик і Федько;
- в) Митько та Юрко.

2. Події відбувалися:

- а) у Кирилівці;
- б) у Юрківці;
- в) у Васюківці.

3. Хлопці вирішили вирити в селі:

- а) катакомби;
- б) бомбосховище;
- в) метро.

4. Під землю провалилася:

- а) свиня Манюня;
- б) бугай Петько;
- в) цап Жора.

5. Хлопці вирішили стати:

- а) тореадорами;
- б) гладіаторами;
- в) циркачами.

6. Замість бика була:

- а) корова Контрибуція;
- б) корова Манька;

в) коза Берізка.

7. На тореадорському килимку були зображені:

- а) троє цуценят;
- б) троє кошенят;
- в) троє поросят.

8. Переможцем з тореадорського бою вийшов(ла):

- а) Ява Рень;
- б) корова Контрибуція;
- в) Павлуша Завгородній.

9. Після поєдинку з коровою хлопці вирішили:

- а) робити підводного човна;
- б) майстрували літака;
- в) конструювали космічну ракету.

10. Кого врятували Ява та Павлуша, витягши з колодязя?

- а) цуценя;
- б) зайченя;
- в) кошеня.

11. Чому не дружив до четвертого класу Павлуша з Явою?

- а) бо той був упертим;
- б) бо той був вредним;
- в) бо той був брехливим.

Розділ 9.

12. На що була схожа на баштані гора кавунів?

- а) на піраміду єгипетську;
- б) на статую Свободи;
- в) на собор Святої Софії.

13. Як називалась п'єса, яку вибрали на засіданні гуртка?

- а) "Ревізор" Гоголя;
- б) "Котигорошко" Шияна;
- в) "Сто тисяч" Карпенка-Карого.

14. Які ролі отримали хлопці?

- а) Котигорошка та змія;
- б) Добчинського і Бобринського;
- в) Калитки та кума.

Тестові завдання до розділів 3, 4, 5, 6.

1. На що була схожа вантажна машина, що стояла біля школи?

- а) на весільний поїзд;
- б) на білий пароплав;
- в) на великий літак.

2. Як звали вчительку?

- а) Олена Степанівна;
- б) Віра Іванівна;
- в) Галина Сидорівна.

3. Куди їхали учні на екскурсію?

- а) у Черкаси;
- б) у Київ;
- в) у Суми.

4. Чому хлопці дуже хотіли їхати на екскурсію?

- а) щоб слідкувати за Книшем та Бурмилом;
- б) щоб погуляти;
- в) щоб побувати у музеях.

5. Чому для старшини Палянички Київ - рідне місто?

- а) бо він тут працював;
- б) бо його під час війни було поранено;
- в) бо він тут народився.

6. Що купували Книш та Бурмило в магазині у Києві?

- а) книги;
- б) мисливську рушницю;
- в) ласти, маску, трубку для підводного плавання.

7. Що передали льотчики Книшу на аеродромі?

- а) атомну бомбу з Америки;
- б) подарунок;
- в) термос з водоростями-хлорелами.

8. Чому Яву прозвали «Кукурудзою»?

- а) бо він любив саджати кукурудзу;
- б) бо заблукав у кукурудзі;
- в) бо любив їсти варені качани кукурудзи.

9. Яку оцінку отримав на екзамені Павлуша?

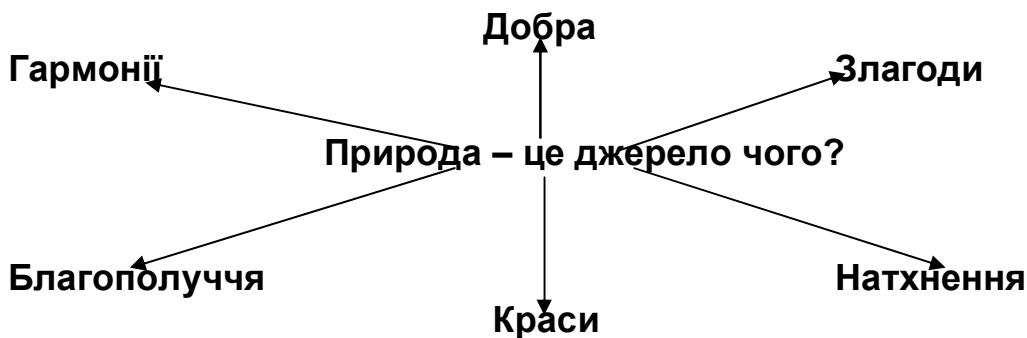
- а) двійку;
- б) трійку;

1. Що рили хлопці в селі?
2. Хто замінив хлопцям бика?
3. Кого ставили хлопцям у приклад?
4. Як назвали хлопці врятованого собаку?
5. Як називається село в якому жили Ява та Павлуша?
6. Звідки витягли хлопці цуценя?
7. Що віддав перед "смертю" Ява сестрі Яришці?
8. Як називалася п'єса, яку ставили у клубі?
9. Що побудували хлопці на баштані з кавунів?

Л.М.Білоног, учитель української мови
і літератури Черкаської гімназії №31

В.Близнець "Звук павутинки"

Висновок

Характеристика образу Адама

Вплив на формування світогляду головного героя Льошки

Схема-дослідження

Ріка часу

Дитинство:	Зрілість	Вирій
а) музика природи; б) фантазерство “сонячне кіно”; в) ігри-відкриття.	Адам	

Зачитування цитат за схемою

(Робота з текстом)

**Зло: природа + людина = руйнація;
атомне сонце**

страшенно великий сірник

смерть

пекло

Теорія літератури

Композиція (від лат. *compositio* — укладання, поєднання) — співвідношення частин твору, яке відбиває складність зображуваних у ньому явищ життя; послідовна вибудова, розміщення та взаємозв'язок частин, образів, епізодів художнього твору; побудова твору, обумовлена його змістом і жанровою формою. Притаманна будь-якому твору.

Повість — прозовий жанр описово-оповідного типу, в якому життя подається у вигляді ряду епізодів з життя героя, середня епічна форма, яка показує етап життя героя. За обсягом П. більша, ніж оповідання, і ширше зображує людське життя, охоплюючи низку його епізодів, які складають період життя головного персонажа. У ній більше подій і діючих осіб; почасти вирізняється хронологічний розвиток сюжету та відповідна

побудова композиції. Частіше за все, це історія життя людини, розказана або від особи автора, або від особи самого героя. Значення терміна протягом кількох століть змінювалось.

Підтекст — не висловлюване прямо в тексті, але ніби витікає з окремих реплік, деталей ставлення автора до діючих осіб, їх взаємин, сюжетних ситуацій; неявний смисл, який може не співпадати з прямим смислом текст.

Метафора (від гр. *metaphora* — перенесення) — переносне значення слова, засноване на уподібненні одного предмета чи явища іншому за схожістю або за контрастністю; приховане порівняння, побудоване на схожості або контрастності явищ, у якому слова «як», «нібито», «неначе» відсутні, але маються на увазі. Різновидами метафори є *уособлення* — уподібнення живій істоті та *уречевлення* — уподібнення предмету.

Порівняння — форма поетичної мови, основана на порівнянні двох предметів або явищ з метою пояснити один з них за допомогою іншого («очі, як небо, голубі», «слово — золото», тощо).

Словничок

Мисник - полиця для посуду, іноді для продуктів у сільській хаті. (Шафа з полицями для посуду і продуктів).

Дучка - ямка.

Призьба - невисокий, переважно земляний насип вздовж стін хати знадвору.

Лежанка - низька піч у вигляді тапчана для лежання. (Призначене для лежання, спання підвищення з дерева, глини тощо).

Кабіця - відкрита літня кухня у дворі або садку. (Яма, де вміщують казан, під яким розкладають вогнище для варіння, топлення чогонбудь; казан, вмурований у піч).

Чебрець - дикоростуча напівкущова медоносна рослина, що має пряме стебло з лілуватими рожевими квітками, використовується в медицині.

Ковбаня - глибока вибоїна на дорозі, переважно з водою, болотом. (Глибоке місце, яма в річці, озері).

Латаття - водяна рослина з великим листям та білими або жовтими квітками.

Кушир - багаторічна трав'яниста рослина, що росте у воді; водяна кропива.

Валун - обточений дією води або льодовиків камінь, уламок гірської породи.

Осоння - незатінене місце, що освітлюється та обігрівається сонцем. (Бокова частина будівлі освітлювана сонцем).

Словникова робота

Кольористика

Синій – серйозний
Голубий – сентиментальний
Блідо-прозорий – спокійний

Чорний – сумний

Золотий – святковий

Темно-бурий

Брудо-сірий

Вогнисто-червоний

Рожево-пухнастий

Жовтий

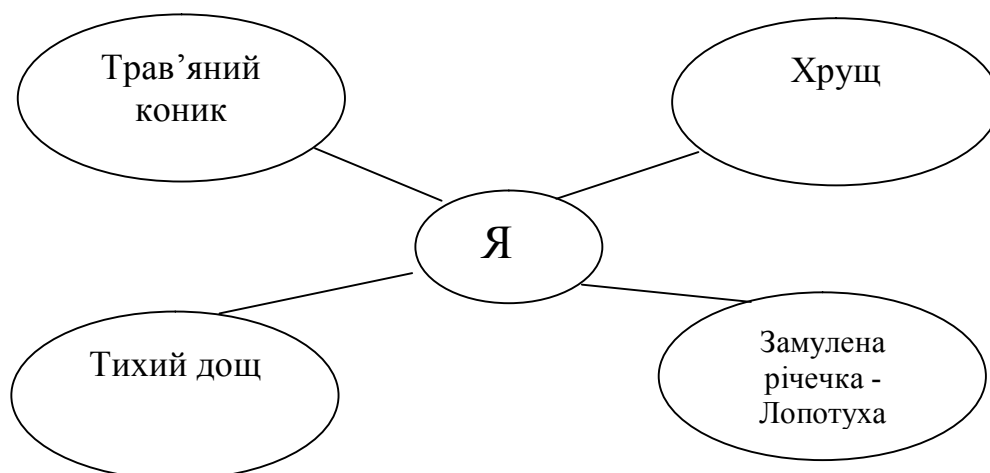
Білий

Вишневий

Сизувато-зелений

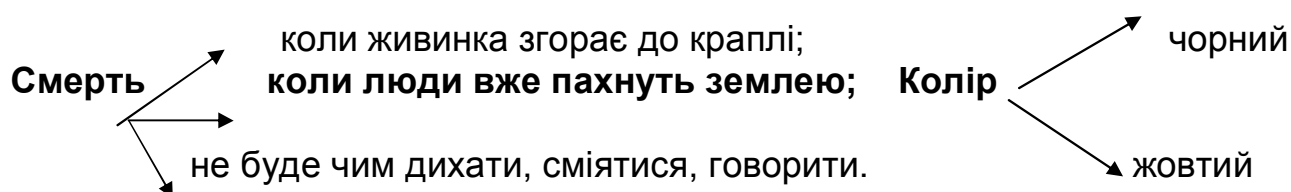
Синювато-білий

Чудеса світу. Відповідь ведеться від І-ої особи.

Зачитування цитат за схемою

Робота з текстом

Добрі люди:

яблуні,

бузок,

маргаритки

(Адам лежав під яблунею)

Злі люди:

реп'яхи,

кропива,

лишайник

(вовчі ягоди на колючих гілках)

Гра «Упізнай і назви персонажа повісті!»

- 1.«Такий дрібненький, а нічого не боїться – ні темряви, ні павуків, ні Сопухи. Бач, з маху кинувся на піратів». (*Бумс*).
- 2.«...оте старе кудлате ледащо, оте сонне сліпко, що цілісінький день спить у корчах, а на ніч залазить до людей у хату?» (*Сопуха*).
- 3.«У блакитному платті, з білою стьошкою в косі, вона стояла в човні, освітлена сонцем, і, здавалось, – пливе по воді свічка з трепетним вогником.» (*Ніна*).
- 4.«А в нього... Не те що біле, а блідо-прозоре лице, гострий ніс, гостре підборіддя, де-не-де синюваті щетинки. Здавалось, він ніколи не виходив на сонце.» (*Адам*).
- 5.«...Ще раз сіпнувся, страшно вивернув ногу. Шкура на ньому здулась горбами; здавалось, от-от вона трісне, старі костюмахи розсиплються.» (*Кінь Бакун*).
- 6.«Мене затрусило, чуб наїжачився, в голові попливли всякі видива, страшні й безглузді...» (*Льонька*).
- 7.«...У баби повні очі сліз, вона ковтає сухим зморщеним ротом ті непрошені сльози і, схлипуючи, говорить...» (*Баба Сіроха*).
- 8.«...Вона, мов чайка, зором, крильми, тілом своїм подалась уперед, готова от-от злетить; розсипались на вітрі її коси, тріпоче біленьке плаття.» (*Ніна*).
- 9.«...Він лежав суворий і суворо дивився у небо. Загострене обличчя його світилось мертвим вогнем.» (*Адам*).

- 10.«Чоботи в них однакові – руді, зашкарублі, і тими чоботами вони почовгали в берег...» (*Глипа з братом*).
- 11.«...Мати... почала гладити ший, немиту потилицю і чорнявенькі, як вона сказала, вуха.» (*Льонька*).
- 12.«...І раптом... як брикнув, як пирхнув по-молодецьки і пішов, правда, накульгуючи, але з таким прискоком, що я давно від нього такого не бачив.» (*Кінь Бакун*).

А.М.Гацанюк, учитель української мови
і літератури Черкаської ЗОШ I-III ступенів № 24

Схема до повісті В.Близнеця “Звук павутинки”

В. Нестайко “Тореадори з Васюківки”

Літературний диктант

1. Хто такі тореадори? (Учасники кориди (бою з биками)).
2. Назвіть ім'я тореадорів з Васюківки. (Ява, Павлуша).
3. Яке справжнє ім'я Яви? (Іван).
4. Як звали основну учасницю “бою з биків”? (Контрибуція).
5. Чому хлопці весь час вигадували “різні штуки-викаблуки”? (Заради слави).
6. Чому ставок став єдиним порятунком для хлопців? (Контрибуція була бридлива й охайна).
7. Кого витягли хлопці з колодязя? (Цуценя).
8. Яке ім'я, жартома дане Явою у смердючій темряві колодязя, пристало до цуценяти відразу й назавжди? (Собакевич).
9. Яка біда трапилася в сім'ї? (Повінь).
10. Чому Ява попросився піти з батьками? (Щоб щось героїське вчинити).
11. Хто врятував Яву з напівзатопленої хати? (Павлуша).
12. Назви слова, які на твою думку, є найголовнішими у повісті В. Нестайка “Тореадори з Васюківки”. (Дружба, мрія, сміх).

Т.В.Сущенко, учитель української мови
і літератури Боровицького НВК
I-III ступенів

I. Асоціативний диктант

Як називається повість? Хто її автор? Кому з героїв твору належать слова:

1. “У нас була прекрасна, благородна ідея – провести під свинником метро. Це мало бути сюрпризом. Перша лінія метро у Васюківці! Станція “Клуня” – станція “Крива груша”. Три копійки в один кінець. Родичі – безкоштовно. З учителя математики – п'ять копійок”.
2. “Ви, звичайно, знаєте, що є такий острів – Ява ... Але Ява – це не острів. Ява – це мій найкращий другяка і напарник. Ява Рень”.
3. – Давай влаштуємо бій биків.
– Ти пам'ятаєш, ми в клубі закордонне кіно дивилися “Тореодор”?.. Тореодори – то найсміливіші герої і ловкачі. Головне тренування і спритність. Розумієш? Уперше в історії Васюківки – бій биків. Гості з'їжджаються з усієї України. Трансляція по радіо й по телебаченню.

4. - Спи, синку, спи!
 - Що сталося? – знову спитав я.
 - Річка від дощів піднялася, з берегів вийшла. Греблю біля млина прорвало. Село внизу заливає, - мовив ...
 Я скочив із ліжка. Еге, спи! Там людей заливає, а я – спи!
 - Я з вами піду! Я піду!
5. “Ой лишенько! Ой пробі! Ой рятуйте!” Тужно ревла худоба, верещали свині, вили собаки ...
6. “Ех! Та що там питати, казати! Не можна гаяти ні хвилинки. Самому треба рвонуту туди.”
7. “Хто був у лісі вночі у негоду, коли гуде, завиває скаженим вовком у кронах вітер, коли стогнуть людським голосом дерева, коли десь щось гухкає, свистить, тріщить ламається, падає, перекидається, рве, мотає і шаленіє – той знає, що то таке. То страшно.”

II. Скласти пункти плану до кожної із частин повісті “Звук павутинки” Віктора Близнеця.

III. Творча робота.

Завдання: скласти твір-мініатюру на одну із тем:

“Світ природи, її вплив на людей, тварин, будівлі, дороги, побут ...”,
 “Природа та мрійливий Льонька-фантазер”, “Чим відплачують пори року за корисний або шкідливий вплив людей?”

IV. Заповнити кросворд головними та другорядними героями, що розкривають багато сюжетних ліній у повісті “Митькозавр із Юрківки, або химера лісового озера” Ярослава Стельмаха.

	і	р	и	н	а			с	е	м	е	н	і	в	н	а		
у	ч	н	і	■	ш	о	с	т	о	г	о	■	к	л	а	с	у	
м	и	т	ь	к	о	■	б	а	б	у	с	я						
в	а	с	и	л	ь	■	т	р	о	ш								
д	я	д	ь	к	о	■	і	г	н	а	т							
д	і	д	■	т	р	о	х	и	м									
т	а	т	у	с	ь	■	м	а	м	а								
с	е	р	г	і	й	■	с	т	е	ц	е	н	к	о				
д	м	и	т	р	о	■	о	м	е	л	ь	ч	у	к				
б	і	б	л	і	о	т	е	к	а	р	к	а						

V. Бесіда за твором:

1. Назвати головну думку твору.
2. Коротко розкрити поведінку і вчинки кожного з героїв повісті.

3. Кого в житті називають “Колумбами й Магеланами”?
4. Чи треба бути наполегливими, цілеспрямованими, рішучими, щоб досягти поставленої в дитинстві мрії? Аргументувати свою відповідь.
5. Які риси характеру треба розвивати в собі, щоб мрії здійснювалися?
6. Якими постають у вашій уяві учні шостого класу із твору Ярослава Стельмаха?
7. Назвіть риси характеру Митька і Сергія. Їхні думки і вчинки, принесли комусь користь?

О.В.Ярова, вчитель української мови
і літератури Уманської ЗОШ I-III
ступенів № 14

Тести і кросворди до теми “В. Близнець “Звук павутинки”

Розділ “Срібний чоловічок”

1. Він давно живе в нашій хаті. Де саме?

- а) може, у запічку, а може під лавою, де, згорнувшись клубком, дримає Сопуха;
- б) у бабусиній кімнаті;
- в) у коморі під лавою.

2. Чи боїться срібний чоловічок Сопухи?

- а) боїться, дуже боїться і близько не підходить до неї;
- б) можливо, боїться, можливо, вони посварились;
- в) він зовсім не боїться Сопухи і часто спить на її м'яких лапах.

3. Який той химерний чоловічок?

- а) він кругленький, мов яблучко;
- б) він тоненький, як стеблинка... І світиться – синім вогнем. А бистрий, моторний – не вслідкуєш за ним;
- в) він схожий на маленького їжачка.

4. Так і бігає по долівці, та все скоком-прискоком, так і пурхає по хаті, і здається:

- а) блискає світлячок у пільмі;
- б) сіяє зірочка у небі;
- в) горить свічка на столі.

5. Коли хлюпнула вода з-під руки у цинковий тазик, що пригадалось хлопчикові?

- а) як після дощу затекла хата;
- б) як стукає дощ у вікно;
- в) як падають росинки з листочків.

6. Даремно мати злилась, нічого страшного не сталося. Навпаки, у нашій хаті:

- а) засвітило сонечко;
- б) залунала музика; старі дерев'яні ночви грали по-своєму, і цинковий тазик, куплений в сільмазі, грав по-своєму;
- в) залунала пісня.

7. Мати думала, що вранці я сплю, і зачинила:

- а) віконниці;
- б) двері в кімнату;
- в) двері в комору.

8. В одній віконниці є маленьке вічко. Там був сучок, він, мабуть, висох, розхитався й випав, і зробилося у дуплі кругле віконце-дучко. Крізь те дучко падає в хату довгий жмут проміння. Це моє ...

- а) вікно;
- б) кіно.

9. Я колись і не знав, що в нашій хаті живе стільки малечі... Ви не смійтесь, ви краще придивіться – вони живі. Бачите: їх сила-силенна, але ніхто не штовхається, не заступає дороги, не заважає іншим. Бо це не прості, це:

- а) Яблуневі Пушинки;
- б) Абрикосові Пушинки;
- в) Вишневі Пушинки.

10. Снують Вишневі Пушинки, мерехтять, кружляють на світлі. Це танок...

- а) маленьких сніжинок;
- б) маленьких принцес;
- в) маленьких сонячних зайчиків.

11. Хто злякав Пушинок?

- а) з-за темної кручі вилетіла чорна ворона;
- б) сильний вітер дмухнув з темного лісу;
- в) з-за темної кручі вилетіла чорна пір'їна. Безшумно, покрадьки вийшла на світло. Я теж подумав – пір'їна, але то піратське судно.

12. Хто допоміг хлопчику врятувати Пушинок?

- а) срібний чоловік;
- б) Сопуха;
- в) павучок.

Кросворд

1 б	у	м	с							
		2 ч	о	л	о	в	і	ч	о	к
			3 п	у	ш	и	н	к	а	
4 в	и	р	в	и	з	у	б			
				5 х	а	т	а			
	6 м	у	з	и	к	а				

1. Як звали срібного чоловічка?
2. Головний герой повісті.
3. Як звали малечу, що жила в хаті?
4. Як звали капітана-розбишаку?
5. Що затекло після дощу?
6. Що залунало в хаті, після дощу?

В.П Архипова, вчитель української мови і літератури спеціалізованої школи I-III ступенів №18

Матеріали до теми “Я.Стельмах “Митькозавр із Юрківки або Химера лісового озера”

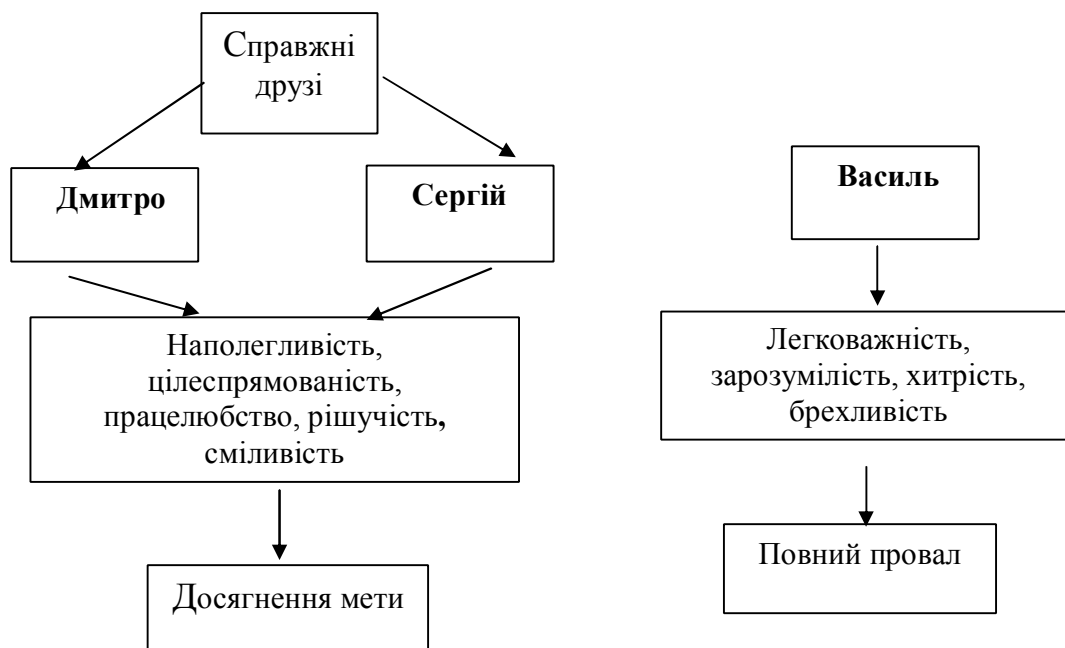
Запропоновані матеріали до уроків української літератури у 6 класі «Пригоди і романтика» допоможуть вчителю-словеснику ефективно подати матеріал та цікаво провести перевірку знань.

Логічні схеми «Образи повісті» (за матеріалом твору Я.Стельмаха “Митькозавр із Юрківки...”) допоможуть проаналізувати вчинки героїв та визначити їхні риси характеру, усвідомити важливість прийняття рішень та їх втілення у повсякденному житті.

Тестові завдання до твору Я.Стельмаха дають можливість перевірити знання учнями тексту (завдання I рівня), вміння аналізувати та робити висновки (завдання II рівня), творчі здібності (завдання III рівня).

Мета кросворду «Вгадай слово», створеного на основі тексту повісті В.Близнеця «Звуки павутинки», — узагальнити вивчений матеріал, перевірити знання учнями тексту та застарілих слів, що вживаються у ньому.

Логічні схеми «Образи повісті» (за твором Я.Стельмаха «Митькозавр із Юрківки»)

Тестові завдання до твору Я.Стельмаха «Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера»

1 рівень

1. «Митькозавр із Юрківки» - це...

- а) пригодницька повість;
- б) оповідання;
- в) п'єса.

2. Скільки розділів має повість?

- а) 5;
- б) 12;
- в) 9.

3. Яке завдання на літо запропонувала вчителька з ботаніки?

- а) вивчити вірш;
- б) зібрати колекцію комах;
- в) намалювати малюнок.

4. Скільки років було хлопчині, що зустрівся по дорозі?

- а) 9; б) 20; в) 14.

5. Біля озера хлопці побачили:

- а) землянку;
- б) хатинку на курячих ніжках;
- в) курінь.

6. Подарунок від велосипедиста:

- а) ручка;
- б) жовтий камінець — бурштин;
- в) велосипед.

7. Вартуючи біля озера, хлопці:

- а) побачили крокодила;
- б) читали книгу;
- в) задрімали.

8. Скільки книг хлопчики прочитали за тиждень?

- а) 2; б) 9; в) 12.

9. Того, що живе в озері, вирішили назвати:

- а) Митькозавром;
- б) бронтозавром;
- в) Юркозавром.

10. Хто першим «попавсь» у яму, що вирили хлопці:

- а) кіт;
- б) дід Трохим;
- в) ящірка.

11. Кого ж зловили хлопці в річці?

- а) діда Трохима;
- б) Василя;
- в) справжнє чудовисько.

12. Як звали хлопців, головних героїв повісті?

- а) Дмитро і Сергій;
- б) Митько і Василь;
- в) Митько і Сашко.

II рівень

1. Чи можна назвати твір пригодницьким і чому?
2. Чи справжні друзі Митько і Сергій? Аргументуй відповідь.
3. Чи є підтекст у повісті? Доведи свою думку.

III рівень

Напиши твір-мініатюру на одну із тем:

- а) "Мій улюблений персонаж повісті "Митькозавр із Юрківки".
- б) Повість "Митькозавр із Юрківки" — пригодницький твір.

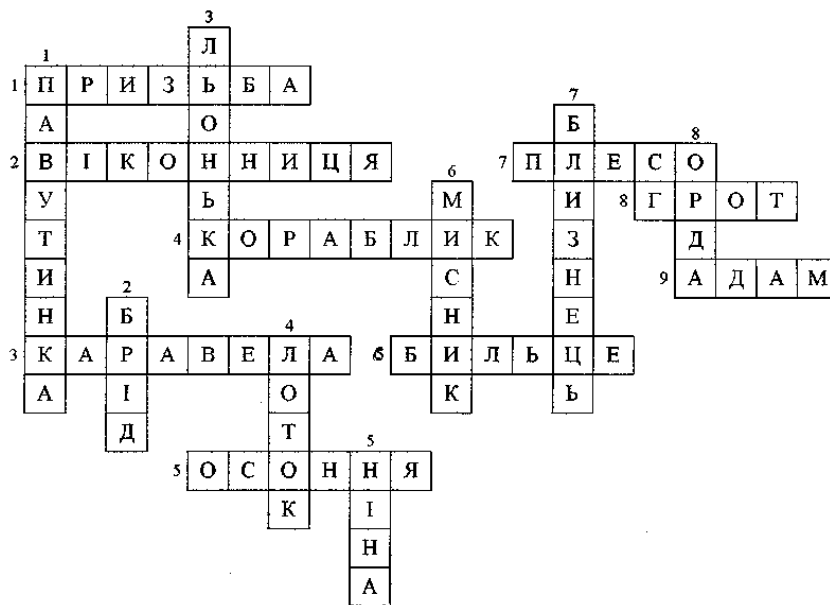
Кросворд «Вгадай слово» (за повістю В.Близнаця «Звук павутинки»)

По горизонталі:

1. Глиняний або кам'яний виступ фундаменту хати.
2. Дерев'яна дошка, що прикріплюється із зовнішнього боку вікна.
3. Старовинний вітрильний корабель.
4. Зменшувально-пестлива форма слова корабель.
5. Незатінене місце, що освітлюється сонцем.
6. Бічна стінка ліжка.
7. Спокійна чиста ділянка водоймища.
8. Печероподібна заглибина.
9. Один із персонажів повісті «Звуки павутинки».

По вертикалі:

1. Слово, що є частиною назви повісті В.Близнаця.
2. Мілке місце водоймища, в якому можна переходити на інший бік.
3. Головний персонаж повісті «Звуки павутинки».
4. Канал, по якому тече вода.
5. Одна із героїнь повісті «Звуки павутинки».
6. Полиця для посуду в сільській хаті.
7. Автор повісті «Звуки павутинки».
8. Безладний, неорганізований натовп.

В.М.Коваль, учитель української мови і літератури Черкаської ЗОШ І-ІІІ ступенів №3

Завдання до теми “Ярослав Стельмах. “Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера”

Робота на картках

Завдання:

1. Розвивати навички характеризування героїв.
2. Вчити висловлювати власні роздуми про винахідливість, кмітливість хлопчиків.

Картка №1

1. Чи справжні друзі Митько і Сергій? Відповідь вмотивуйте.
2. Який епізод є кульмінаційним?
3. Що керувало друзями при прийнятті рішення підстергти загадкову Химеру?
 - а) бажання здивувати однокласників;
 - б) допитливість;
 - в) поповнити загадковою істотою колекцію з ботаніки.

Картка №2

1. Чи можна назвати твір пригодницьким і чому? Відповідь вмотивуйте.

2. Як ви думаєте чи правильний шлях обрали хлопці для дослідження таємничого явища природи? А як би ви вчинили?
3. Хлопцям про загадкову істоту лісового озера розповіли:
 - а) Митькова бабуся;
 - б) вчителька ботаніки та зоології Ірина Семенівна;
 - в) Василь.

Л.М.Танцюра, вчитель української мови і літератури Черкаської спеціалізованої школи №18

Тести до теми “Ярослав Стельмах. “Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера”

- 1. В якому класі навчалися хлопці?**
 - а) у шостому;
 - б) у четвертому;
 - в) закінчили п'ятий.
- 2. Яке завдання на літо отримали хлопці?**
 - а) зібрати гербарій;
 - б) зібрати колекцію комах;
 - в) записати народні пісні.
- 3. Хлопці вирішили поїхати в село до Митькової бабусі, тому що:**
 - а) хотіли допомогти бабусі по господарству;
 - б) хотіли дізнатися більше про сільське життя;
 - в) мріяли пожити на природі без батьків.
- 4. Митькова бабуся жила в:**
 - а) с. Васюківці;
 - б) с. Юрківці;
 - в) с. Гарбузяни.
- 5. Хлопці приїхали до бабусі з:**
 - а) подарунками;
 - б) рюкзаками, фотоапаратом, сачками для ловлі метеликів;
 - в) великим пирогом.
- 6. Хто перший зустрівся хлопцям після приїзду в Юрківку?**
 - а) бабуся;
 - б) дід Трохим;
 - в) велосипедист Василь Трош.
- 7. Що було в бурштиновому камінчику, який Вася подарував хлопцям?**
 - а) павук;
 - б) метелик;

в) комаха.

8. Що збудували хлопці біля озера?

а) землянку;

б) курінь;

в) будинок.

9. Звідки хлопці брали інформацію про таємничу химеру лісового озера?

а) з бабусиної енциклопедії;

б) зі слів жителів Юрківки;

в) з бібліотечних книг.

10. Яку приманку взяли хлопці для звіра?

а) корову;

б) козеня;

в) курку.

11. Хлопці були вдячні Василеві за те, що:

а) він подарував їм бурштиновий камінчик;

б) він розповів їм про химеру;

в) він влаштував їм такі чудові канікули.

12. За жанром “Митькозавр із Юрківки ...” це:

а) пригодницька повість;

б) історичне оповідання;

в) романтична повість.

Н.М.Бондарєва, вчитель української
мови літератури Уманської міської гімназії

Тести за творчістю В.Нестайка, В.Близнаця, Я.Стельмаха

I варіант

1. Що таке підтекст?

2. Як звали головних героїв твору В.Нестайка “Тореадори з Васюківки”?

3. Як звали уявну подругу Льоньки? (В.Близнаць “Звук павутинки”).

4. Чому хлопці не любили Стьопку Карафочку? (В.Нестайко “Тореадори з Васюківки”).

5. Що побудував на річці Адам для Льоньки ? (В. Близнаць “Звук павутинки”),

6. Для чого Сергій і Митько викрали з подвір'я бабусі курку? (Я.Стельмах “Митькозавр із Юрківки”).

7. Яке значення мала для Льоньки його дружба з Адамом? (В.Близнаць “Звук павутинки”).

8. Чи можна вважати Яву і Павла, героїв твору В.Нестайка “Тореадори з Васюківки” справжніми друзями? Чому?

9. Чим пояснити те, що Сергій і Митько дуже захоплювалися зоологією? (Я.Стельмах “Митькозавр із Юрківки”).

10. Напишіть твір - мініатюру на одну з тем:

- а) “Дружба - найкращий скарб” (за вивченими творами).
- б) “Дивовижність і краса світу у творі В.Близнеця “Звук павутинки”.
- в) “Мої пригоди під час відпочинку або подорожі”.

II варіант

1. Що таке повість?
2. Через що виникла проблема у хлопців, коли ті копали метро під свинарником? (В.Нестайко “Тореадори з Васюківки”).
3. З ким боровся срібний чоловічок, захищаючи пушинок? (В.Близнець «Звук павутинки»).
4. Як хлопчики з твору В.Нестайка “Тореадори з Васюківки” врятували цуценя? Як його назвали?
5. Чому Адам приїхав у село до старої Сірохи (В.Близнець “Звук павутинки”).
6. Для чого хлопці поїхали на канікули до села, де мешкала бабуся Митька? (Я.Стельмах “Митькозавр із Юрківки”).
7. Під впливом кого і чого формується світогляд Льоньки? Доведіть думку, спираючись на зміст твору В.Близнеця “Звук павутинки”.
8. Чим пояснити те, що з Явою і Павлом трапляються різні пригоди (В.Нестайко “Тореадори з Васюківки”).
9. Чому Сергій і Митько не помстилися Василеві Трошу за те, що він повсякчас намагався обдурити хлопців і посміятися над ними? (Я. Стельмах “Митькозавр із Юрківки”).
10. Напишіть твір - мініатюру на одну з тем:
 - а) “Шукай пригод і життя буде веселішим” (за творами В.Нестайка і Я.Стельмаха).
 - б) “Дивовижність і краса світу в творі В.Близнеця “Звук павутинки”.
 - в) “Мій улюблений герой з вивчених творів”.

IV розділ

Гумористичні твори

Ю.М.Лістрова, учитель української мови
і літератури Золотоніської спеціалізованої
школи № 2 інформаційних технологій

Ребуси. Кросворд за творчістю Л.Глібова

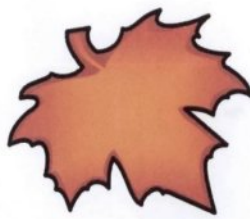
1,2

1

4,5

2,3,4

1

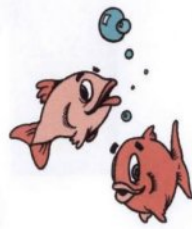
~~TAK~~

1

1,2,3

2

”

6,7

Й

1

1,2

2,1

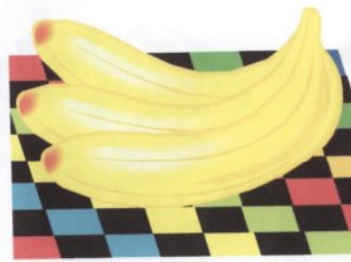
1,2=4,5

1,2

5,1,2

Б=Д - 4

1,2

1

4,5

Танцювала риба з раком,
 А морковця з пастернаком,
 Та не краще нас! (“Квіткове весілля”)

У товаристві лад – усяк тому радіє.
 Дурне безладдя лихо діє. (“Лебідь, Щука і Рак”)

За що ж, – хто-небудь попитає, –
 Зозуля Півня вихваляє?
 За те, що Півень годить їй
 Та потакати добре вміє... (“Зозуля й півень”)

3. У рядках байки “Щука” вставте пропущене слово.

1) На Щуку хтось ... в суд подав.

2) На той раз суддями були:

Якіісь два ... ,

Одна нікчемна ...

Та два стареньких

3) І Щуку на ... повісити звеліли.

4) Послухали Лисичку

І Щуку кинули – у

4. Продовжіть прислів'я

1) Усе народ, як бачите, такий

2) А все-таки катюзі, як кажуть, буде

3) Як не мудруй, а

II. Кросворд

1) Український талановитий байкар, автор поезії, гумористичних акровіршів.

/Глібов/

2) Співчутливе зображення смішного – це ... /гумор/

3) Нещадне та в'їдливе висміювання негативного – це ... /сатира/

4) Невеликий алегоричний твір повчального змісту. /Байка/

5) Висловлювання повчального характеру в кінці байки. /Мораль/

								3 с				
		2 г			1 г			а				
	с	у	с	п	і	л	ь	с	т	в	о	
		м				і			и			
		о				б			р			
5 м	о	р	а	л	ь	о		4 б	а	й	к	а
						в						

III. Визначте рядок, в якому названо українських гумористів:

- а) Павло Глазовий, Микола Вороний, Євген Гуцало;
- б) Ліна Костенко, Т.Шевченко, Ярослав Стельмах;
- в) Павло Глазовий, Степан Руданський, Леонід Глібов.

Н.С.Іщенко, учитель української мови
і літератури ЗОШ I-III ступенів №25
м.Черкас

Ігри

1. Розшифруйте прислів'я. Чи співзвучні вони з головною думкою байки Л.Глібова «Щука»? Почитати їх можна за ходом шахматного коня.

...▲			ро		мо,			...▲
	бить	сло	пря	та		то		
	ний	сок		а	дум		друж	ва
кри		рить	ва		чор	дум		
страш	лас		ло	та		ки		ній
	во	ві	во	лу	го	че	ка	
ка	не	ка		ре		ангел		
		го	вовк	ський				
...▲			ві		ді			...▲

Відповідь. Дружній череді вовк не страшний.
Слова ласкаві, та думки лукаві.
Ангельський голосок та чортова думка.
Говорить прямо, а робить криво.

2. Користуючись алфавітом, прочитайте визначення літературознавчих термінів.

Байка – це алегоричний твір повчального змісту.

2 1 14 15 1 - 27 7 18 7 3 716 11 15 11 14 1 167 4 19

21 11 28 18 11 14 23 3 12 21 20 3 28 1 16 3118 19 4 19

10 17 12 22 23 24

Алегорія - ознака байки, де в образах тварин, рослин, предметів і явищ змальовуються люди та їхні характери.

1	16	7	4	19	21	33	-	19	10	18	1	15	1	2	1	14	15	1	1,	6	7	
---	----	---	---	----	----	----	---	----	----	----	---	----	---	---	---	----	----	---	----	---	---	--

3	19	2	21	1	10	1	26	23	3	1	21	11	18,	21	19	22	16	11	18,	
---	----	---	----	---	----	---	----	----	---	---	----	----	-----	----	----	----	----	----	-----	--

2	2	7	6	1	7	2	1	3	1	3	3	1	3	1	1	1	1	3	1	3	2
0	1		7	7	3	2			2	3		1	0	0	7		6	1	9		4

3	2	3	2	3	1	3	6	1	2	1	1	2	1	1	2	1	2	1	2	1	1
2	3	1	2	3	6	2		1	3		3	6	8	2	6	1	1				5

23	7	21	11
----	---	----	----

Мораль байки – висловлювання повчального характеру в кінці байки.

17	19	21	1	16	31	2	1	14	15	1	-	3	11	22	16	19	3	16	32	3	1
----	----	----	---	----	----	---	---	----	----	---	---	---	----	----	----	----	---	----	----	---	---

1	1	3	2	1	3	2	1	1	3	1	1	4	1	2	1	2	1	1	2	7	2	2
8	8	3	0	9		8	6	2	8	9		9		6	1	1	5	3		1		4

15	12	18	27	12	2	1	14	15	11
----	----	----	----	----	---	---	----	----	----

Л.М.Нестеренко, учитель української мови і літератури Калениківської ЗОШ I-III ступенів Золотоніського району

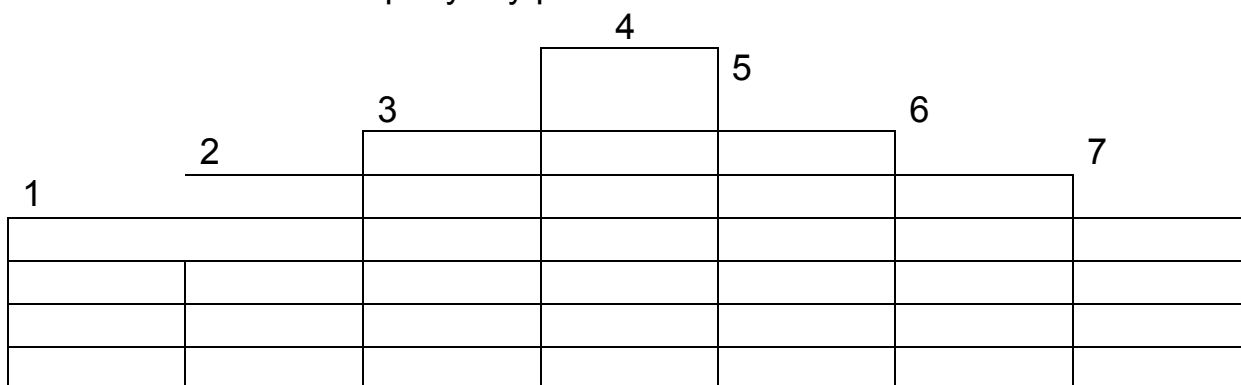
Кросворди до творчості Л.Глібова

“Муха і Бджола”

Для того, щоб зійти сходинками вниз, потрібно на місці пропусків вставити слова з байки “Муха і Бджола”.

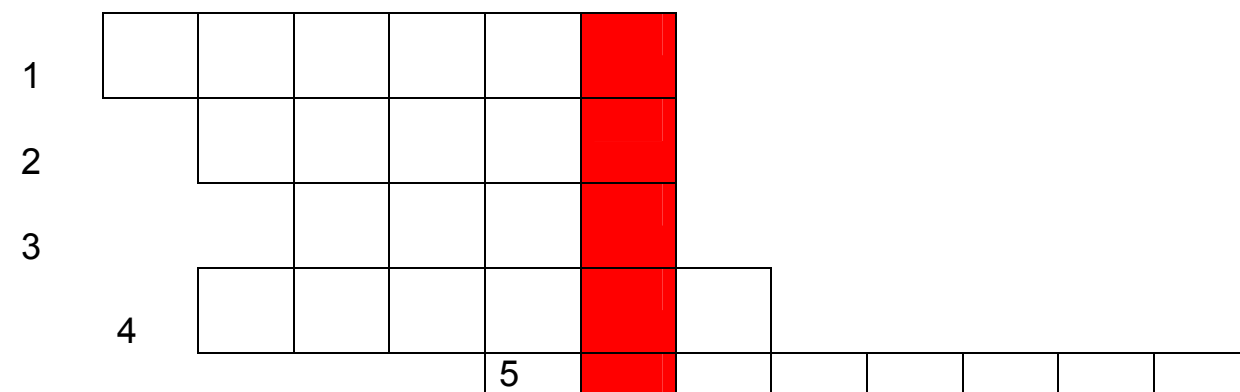
1																							
2																							
3																							
4																							
5																							
6																							
7																							
8																							
9																							
10																							

1. Майнула ... садок.
 2. ... ряст, на квітки подивиться.
 3. Та й думає ... те.
 4. Що як то гарно ... на волі.
 5. Коли усе
 6. ... спесиво поглядає.
 7. ... тихенько гойдає.
 8. ... Бджолу близенько.
 9. ... - каже їй.
 10. За тиждень би ... схилила.
- Заповнити словами пропуск у реченні.

1. Раз ... вилізла на берег подивиться
2. Іде вже, ... , нам рівняться
3. Ну, а теперечки? ... !
4. Не слуха Жаба, ... гірше.
5. З ... луснула – та й одубіла!
6. Та й що, ..., собі зробила?
7. А по мені – найлучче

Якщо правильно розгадати кросворд, то у виділеній колонці буде назва байки Л. Глібова.

6										
		7								
		8								

1. Зображення картин природи.
2. Співзвучне закінчення рядків у вірші.
3. Двоскладовий віршовий розмір.
4. Ім'я письменника Руданського.
5. Частина мови.
6. Художній засіб.
7. Частина мови.
8. Одиниця речення.

Т.О.Миколенко, учитель української мови
і літератури Черкаської ЗОШ I-III ступенів № 20

Тести до теми “Життя і творчість Л. Глібова”

- 1. Де народився видатний байкар?**
 - а) у селі Великий Поділ на Полтавщині;
 - б) у селі Трощинці на Чернігівщині;
 - в) у селі Родзянки на Київщині.
- 2. Назвіть село, де минуло дитинство Л.Глібова:**
 - а) Канівка;
 - б) Горби;
 - в) Веселе.
- 3. Улюбленим заняттям малого хлопця було:**
 - а) читання книжок;
 - б) доглядання за квітами;
 - в) малювання.
- 4. Хто з рідних допоміг малому в майбутньому стати байкарем:**
 - а) мама;
 - б) дідусь;
 - в) баба Одарка.
- 5. Чому перший вірш “Сон” такий сумний і тривожний?**
 - а) жив далеко від рідних;
 - б) навчався в гімназії, дуже сумував за рідною домівкою;
 - в) був замкнутою і мовчазною людиною.
- 6. Яку професію здобув Л. Глібов після закінчення гімназії?**

- а) лікаря;
- б) вчителя;
- в) бібліотекаря.

7. Свої перші твори байкар підписував псевдонімом:

- а) Дідусь Кенир;
- б) Льолик;
- в) Глібов.

8. Назвіть журнал, в якому друкувалися твори письменника:

- а) журнал “Основа”;
- б) журнал “Дзвінок”;
- б) журнал “Світ”.

9. Який із висловів Глібова став народним прислів'ям?

- а) “раненько встане, пізно ляже ...”;
- б) “раз Жаба вилізла на берег подивиться ...”;
- в) “дурний порядок – дурне діло”.

10. Яке з прислів'їв розкриває ідейний зміст байки “Жаба і Віл”?

- а) хто багатий, той не любить дати;
- б) людям на заздрість, а нам на користь;
- в) у скупого завжди по обіді.

11. Л.Глібов говорить про сусідів, що це народ:

- а) хитрий і розумний;
- б) справедливий і чемний;
- в) добрячий та плохий.

12. Який художній засіб використано у рядку: “Вітерець тихесенько гойдає”?

- а) епітет;
- б) порівняння;
- в) метафора.

Порівняльна характеристика героїв байки Л.Глібова “Муха і Бджола”

Муха	Цитати	Бджола	Цитати
Ледарство	“Весною Муха-ледащиця майнула у садок на ряст, на квіти подивиться, почуть зозулин голосок”.	Працьовитість	“Та ніколи мені сидіти ... вже час до пасіки летіти...”
Безтурботність		Відповідальність	
Хвалькуватість		Економність	
		Скромність	

Робота над змістом байки Л.Глібова. Тести

1. Яку негативну рису характеру висміює автор в Мухи?
 - а) легковажність;
 - б) дармоїдство;
 - в) ледарство.
2. Муха “майнула у садок”, щоб:
 - а) подивитися на квіти та почути зозулин голосок;
 - б) заховатися від сонечка;
 - в) назбирати медку з квіток.
3. Ось Муха примостилась на красолі та й думає:
 - а) про красу садочка;
 - б) про гарне життя на волі;
 - в) яка вона мудра.
4. Якими ніжними словами називає Муха Бджолу?
 - а) трудягою;
 - б) душенькою;
 - в) ненею.
5. “Вітерець тихесенько гойдає”. Який художній засіб використано автором у цьому реченні?
 - а) епітет;
 - б) метафору;
 - в) порівняння.
6. Яка доленька у Бджоли?
 - а) прекрасна;
 - б) нещасна;
 - в) погана.
7. Що є для Мухи складним у житті?
 - а) доглядати дітей;
 - б) з ранку до вечора працювати;
 - в) дістати їжу.
8. Якими словами Бджола образила Муху?
 - а) сказала про непривабливість Мухи;
 - б) сідає на страви, за що її ганяють;
 - в) обізвала ледачою і безтурботною.
9. З ким порівнюють Муху?
 - а) з господинею;
 - б) з панночкою;
 - в) з королівною.
10. Події в творі відбуваються:
 - а) взимку;

- б) влітку;
- в) навесні.

11. Яка із загадок характеризує Муху?

- а) не муляр, а комори мурує;
- б) сидить дівка в темниці, в'яже мереживо без петель;
- в) цілий день літає всім набридає.

12. Яке з прислів'їв характеризує Бджолу?

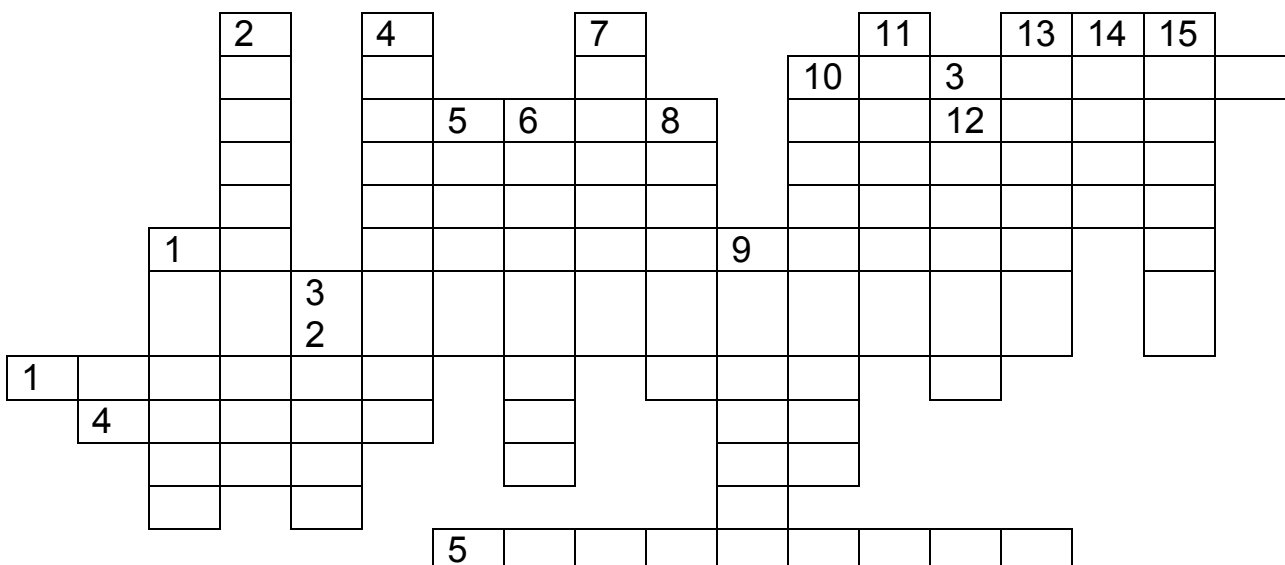
- а) лінь – гірше хвороби;
- б) хто працює, той працю шанує;
- в) йому щодня неділя.

Н.П.Головаш, учитель української мови
і літератури Богданівського НВК I-III ступенів

Кросворд

По горизонталі:

1. Байки корисні в усьому ... (світі).
2. Короткий гумористичний вірш, часто побудований на якомусь народному анекдоті (співомовка).
3. Ним можна возвеличити, вилікувати, вбити (сміх).
4. Узагальнена думка, що лежить в основі художнього твору (ідея).
5. Джерело виникнення байки (фольклор).

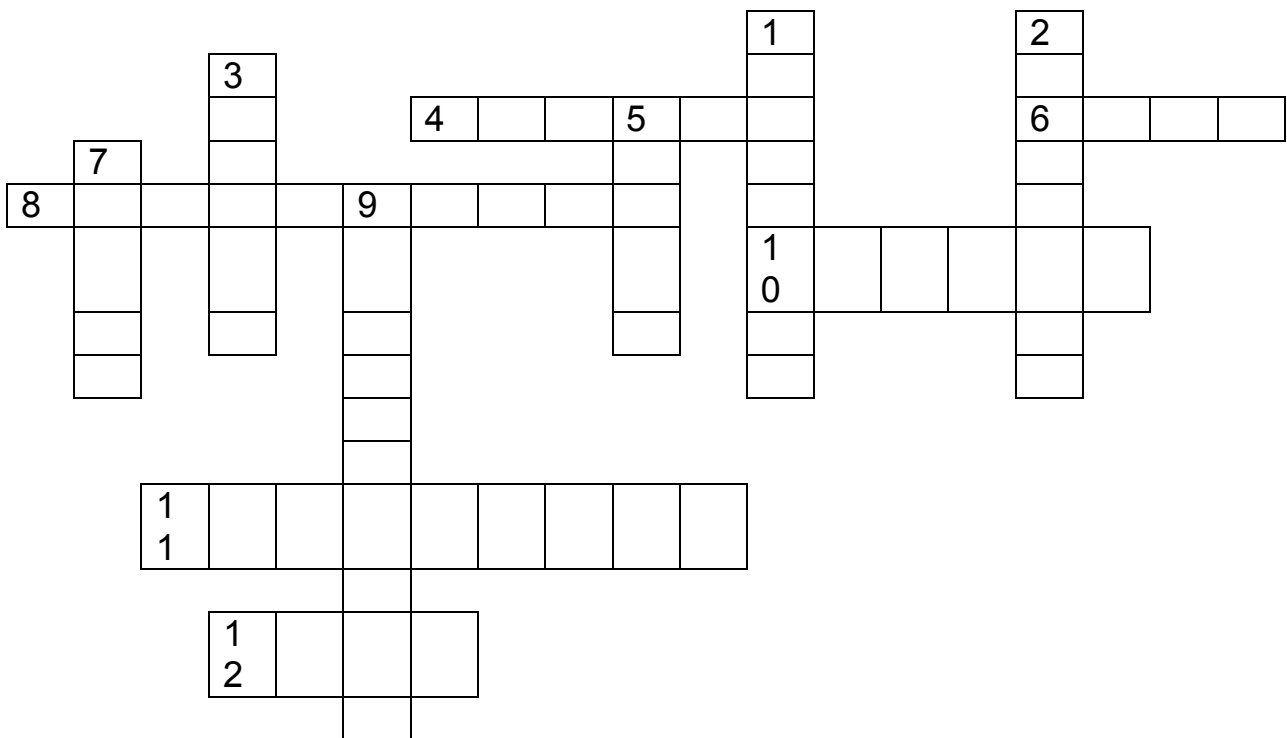
По вертикалі:

1. Хто виступає героями байок (звірі).
2. Одна із складових байки (розповідь).

3. Те, про що розповідається у творі (тема).
4. Порушення загальноприйнятої послідовності мови (інверсія).
5. Перший у світі байкар (Езоп).
6. Один із жанрів гумористичних творів (усмішка).
7. Найвідоміший російський байкар (Крилов).
8. Вид комічного, який добродушно осміює (гумор).
9. Повчальна частина байки (мораль).
10. Головний принцип створення байки, інакомовлення (алегорія).
11. Найвідоміший український байкар (Глібов).
12. Невеликий повчально-гумористичний твір, в якому людське життя відтворюється в інших образах (байка).
13. Вид комічного, який нещадно висміює людську недосконалість (сатира).
14. Одна з героїнь гуморески Глібова (Муха).
15. Прихована насмішка, що легко виявляється в інтонації оповідача (іронія).

Г.С.Плаасова, учитель української мови і літератури ЗОШ I-III ступенів №17 м. Черкас

Кросворд за творчістю Л.Глібова, С.Руданського

По горизонталі:

4. Який письменник друкувався під псевдонімом Дідусь Кенар? (Глібов).
6. Хто є засновником жанру байки? (Езоп).
8. Автор пісні “Повій, вітре, на Україну”. (Руданський).
10. Вид комічного з різко осудливим осміюванням негативного в житті людини і суспільства. (Сатира).
11. С. Руданський “... у короля”. (Запорожці).
12. Послухали Лисичку
І ... кинули – у річку. (Щуку).

По вертикалі:

1. Незвичне розташування слів у реченні. (Інверсія).
2. Наділення тварин, рослин, предметів і явищ рисами людського характеру - ... (алегорія).
3. Повчальний висновок у байці. (Мораль).
5. “Муха і Бджола” за жанром ... (байка).
7. Різновид комічного. (Гумор).
9. Короткий гумористичний вірш, побудований на народному анекдоті, приказці, афоризмі або якомусь казковому мотиві. (Співомовка).

Кодовий диктант

Назви творів позначаються цифрами:

- 1 – “Муха і Бджола”,
- 2 – “Жаба і Віл”,
- 3 – “Пан та Іван в дорозі”,
- 4 – “Запорожці у короля”,
- 5 – “Щука і король”.

Учитель читає уривки з творів, діти записують у зошит відповідну цифру.

- А чутка у гаю була така ...
- Пішли вони, ідуть степом,
Тяженько зморились ...
Аж насилу під вечір
До села прибились.
- Та й що, дурна, собі зробила?
З натуги луснула – та й одубіла!
- Задивились на ті вуса
Ляхи препогані.
“Щоб їм, - кажуть, - дати їсти?
Даймо їм сметани!”
- Відгадай три штуки,

Відгадаєш – тоді на!

А як ні – на муки!

- От примостилась на красолі
Та й думає про те,
Що як то гарно жить на волі,
Коли усе цвіте.
Відповідь: 5, 3, 2, 4, 6, 1.

Матеріали до вивчення творів С.Васильченка “Свекор”, “Басурмен”

I. Літературний диктант

1. Чому хлопчика з оповідання С. Васильченка називали свекром?
2. Як поводив себе Василько, коли йому щось не подобалось? (вилізав на піч, укривався рядом і вичитував за всі непорядки).
3. Яке майбутнє пророкував батько своєму синові? (буде старшиною).
4. Що любив Василько, не дивлячись на свою поважність? (цяцьками бавився).
5. Чи бажав хлопчик вчитися? (не бажав).
6. Зі скількох осіб складалася родина “свекра”? (батько, мати, два старших брати, сестра-дівка).
7. Що запропонував батько після вечері? (женити котрого-небудь із хлопців).
8. Навіщо Василькові потрібна дружина? (обід варила б, сорочки прала).
9. Чому Василько обрав Ганну? (врятувала його із багнюки).
10. Звідки повертався хлопчик, коли загруз у багнюці? (із церкви).
11. Яка причина відмови від одруження? (треба заробляти гроші і сплачувати податки).
12. А щоб Василько робив залюбки? (ходив би в громаду).

II. Заповнити анкету головного героя з оповідання “Свекор”.

1. Ім'я (Василько).
2. Вік (хлопчик років п'яти).
3. Зовнішність (сірі великі очі, високе чоло, охайний одяг, поважна хода).
4. Улюблене заняття (цяцьками бавитись).
5. Риси характеру (спокійний, розумний, розважливий, чимось незадоволений, наївний).

III. Розгадати кросворд “Життя і творчість С. Васильченка”

					1 в				
					2	а			
		3				с			
		4				и			
	5					л			
6						ь			
			7			ч			
			8			е			
9						н			
			10			к			
			11			о			

1. Скільки осіб було в сім’ї С.Васильченка? (вісім).
2. Як звали батька? (Василь).
3. Яке справжнє прізвище мав письменник? (Панасенко).
4. Коростишівське педагогічне ... (училище).
5. Яку професію він отримав? (учитель).
6. Якою мовою почав віршувати С. Васильченко? (російською).
7. Який письменник мав велике значення у творчому зростанні Васильченка? (Шевченко).
8. “Записки вчителя” - ... (щоденник).
9. Який улюблений жанр письменника? (оповідання).
10. Як називається один із творів письменника? (“Свекор”).
11. Який різновид комічного використовує у своїх творах Васильченко? (гумор).

IV. Визначити риси характеру головного героя з оповідання “Басурмен”

			у					
	в							
			в					
б								
	м							

и
й

Відповідь: упертий, вразливий, веселий, бешкетливий, мрійливий.

Ю.М.Лістрова, учитель української мови
і літератури Золотоніської спеціалізованої
школи №2 інформаційних технологій

Тема. Степан Васильченко. “Свекор”. Атмосфера в українській родині – світ добра, любові, взаємоповаги й турботи (6 кл.).

Етап уроку: сприймання, усвідомлення й засвоєння учнями нової інформації – бесіда на основі прочитаного.

Чи можна оповідання “Свекор” назвати гумористичним. Своєю думку аргументуй.

Намалюй словесний портрет Василька. Яким ти уявляєш цього героя?

В оповіданні сказано, що Миколі на осінь у москалі треба йти. Розкажи, що ти знаєш про москалів.

Склади усно план до оповідання С.Васильченка “Свекор”.

Чому Василько обрав собі нареченою Ганну? Знайди підтвердження своїх слів у тексті.

Чи серйозно батько говори про одруження? Як ти думаєш, з якою метою він це зробив?

Чому Василько врешті-решт відмовився одружуватися? Як би ти вчинив(-ла) на його місці?

Т.О.Миколенко, учитель української мови
і літератури ЗОШ I-III ступенів №20
м.Черкас

Завдання до твору С. Васильченка “Басурмен”.

Робота в групах.

I група. Охарактеризувати образ головного героя твору Семена. Свої думки підтвердити цитатами твору.

№	Риси характеру	Цитати
1.	Наполегливість.	
2.	Чуйність.	
3.	Винахідливість.	
4.	Хитрість.	
5.	Спритність.	
6.	Романтик і фантазер.	
7.	Любов до природи.	
8.	Музичне сприйняття світу природи.	

II група. Складення цитатного плану за прочитаним твором.

III група. Складення простого плану.

Оповідання “Басурмен”.

Робота в групах.

I група. Підготувати розповідь про індивідуальність головного героя твору – Семена. Чим пояснити, що цей хлопчик прагне самостійно осмислити навколишній світ.

II група. Дослідити, як автор розкриває у творі важливу проблему: батьки і діти.

III група. Дослідити, як сам автор ставиться до свого героя. Думку вмотивувати.

Тести за змістом оповідання С.Васильченка “Басурмен”

Семенові хата здається:

- а) палацом;
- б) великим гарбузом;
- в) темним льохом.

1. Чому мати не давала синові їсти?

- а) не хотів мити руки;
- б) не допомагав по господарству;
- в) не молився Богові.

2. Яку характеристику дає Семенові невдоволена мати?

- а) лобанем і безстрашником;
- б) відступником і гульвісом;
- в) дурнем і ледацюгою.

3. Що було зображено на картині, що висіла на стіні?

- а) страшний суд;
- б) Ісус Христос;
- в) пейзаж.

4. Як мати розуміла слово “басурмен”?

- а) це той, хто відцурався своїх батьків;
- б) це той, хто не хоче молитися Богу;
- в) це той, хто не має позитивних рис характеру.

5. Куди, на думку матері, попадуть такі відступники, як її син?

- а) попадуть у рай;
- б) попадуть у пекло і кипітимуть в казані;
- в) не попадуть і до пекла.

6. Як поводив себе Семен, коли стояв перед іконами?

- а) поводився як великий грішник;
- б) стояв як солдат на варті;
- в) завжди сміявся.

7. Яким голосом герой вимовляв молитву?

- а) тремтячим;
- б) веселі;
- в) плаксивим.

8. Що перешкоджало читанню молитви?

- а) шарудіння миші;
- б) у печі щось зашкварчало.

9. Б'ючи поклони, хлопчик побачив, як:

- а) кіт крав сметану;
- б) собака заглядав до комори;
- в) гуси лізли до огородини.

10.Що побачив Семен на вікні?

- а) шматок пирога;
- б) цукерки;
- в) великий батьківський недопалок.

11. Покараний матір'ю, хлопчик втік:

- а) до річки;
- б) до лісу;
- в) за клуню у кропиву.

В.П.Шаповал, учитель української мови і літератури Смілянської ЗОШ I-III ступенів № 6

Матеріали

до вивчення творів С. Васильченка “Свекор”, “Басурмен”

Завдання “Упізнай героя”.

“ ... це тоді, як врятувала його з багнюки, як він загруз колись, вертаючись з церкви, тоді Ганна врятувала спершу його самого. Потім його чоботи, що тільки халявки визирали з калюжі; втерла йому носа, заплакане обличчя та на додачу й поцілувала ще.” (Василько з твору С. Васильченка “Свекор”).

“ ... б'є поклони, не торкаючись коліньми долівки, і охоче задержує голову на землі. Коли він обіпреться чолом об землю, крізь власні ноги, як у вилазку, йому видно все, що діється позаду його.” (Семен з твору С. Васильченка “Басурмен”)

“А Богу молився? Не помолишся, до самого вечора не дам – так собі й знай ... Людські діти в неділю поки з церкви не вийдуть, то й ріски в рот не беруть, а ти, такий лобаню, схопився, лоба не перехрестивши, та до хліба зараз тягнешся? Безстрашнику!...” (Мати, твір С. Васильченка “Басурмен”).

“ – Хай його батько стеряється!.. Не хочу вже робити: ось і ноги подерев'яніли, спину ломить, руки болять, - старий роблюся вже!.. Треба, мабуть, женити котрого-небудь із хлопців та й хазяйство з рук передати.” (Батько, твір С. Васильченка “Свекор”).

Степан Васильченко “Свекор”

Поєднати поняття з оповідання Степана Васильченка “Свекор”.

Очі	батькова
чоло	чорнобрива
хода	сірі
Василько	бородатий

Микита -	поважна
чабан	сірі
мова	малий
Ганна	

Степан Васильченко “Басурмен”

Поєднати поняття з оповідання Степана Васильченка “Басурмен”.

Двері	хатні
льох	невидимий
день	волохатий
ікони	великий
мати	лагідний
казан	небесні
голос	темний
недокурок	ясний
джміль	сумні
цимбаліст	підтикано
дзвони	киплячий

Складання характеристики героя

Характеристика Семена, героя оповідання С. Васильченка “Басурмен”.

- Підібрати до рис характеру підтвердження – цитати з тексту. Заповнити таблицю.

Риси характеру	Приклади
Упертий	
Життєрадісний	
Мрійливий	
Веселий	
Вразливий	
Бешкетливий	
З багатою уявою	
Любить природу	

Характеристика Василька, героя оповідання С. Васильченка “Свекор”.

- Підібрати з тексту цитати, що підтверджують риси характеру. Заповнити таблицю.

Риси характеру	Приклади

Серйозний	
Розсудливий	
Добрий	
Працьовитий	
Чемний	
Любить батьків	
Не байдужий до краси	
Полюбляє порядок	

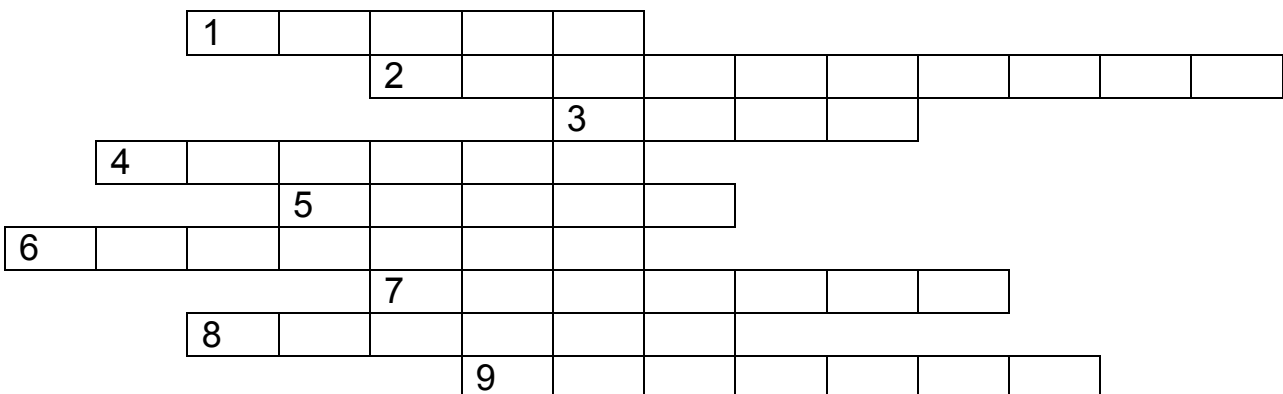
Степан Васильченко “Басурмен”

Вікторина на уважність

1. Скільки лампадок висіло перед іконами? (Три).
2. Що просив Семен у Мотрі? (Поснідати).
3. Як звали двоюрідного брата Семена, що теж іще не молився? (Микита).
4. Чим мати лякала хлопчика? (Пеклом).
5. Згадка про що підштовхнула Семена до рішення молитися? (Про казан у пеклі).
6. Що перервало побожну молитву? (Картина позаду).
7. Як звали дядькового собаку, що зазирає у комору? (Рябко).
8. Що з радістю схопив Семен, коли мати вискочила з хати? (Недопалок).
9. Яка кара чекала на хлопця? (Його побито і вигнано з хати).
10. Якого жалю придумав завдати матері Семен? (Померти, але не назавжди).
11. Хто розрадив хлопчика й поманив до себе? (Квіти).
12. Хто нагадував Семенові диякона у церкві? (Волохатий джміль).

- Це завдання можна виконувати і письмово. Тоді кожне питання оцінюється 1 балом.

Кросворди до творчості С. Васильченка

По горизонталі:

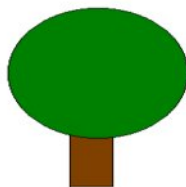
1. Доброзичливий сміх, спрямований на викриття певних вад людського характеру. (Гумор).
2. Жанр твору С.Васильченка “Свекор”. (Оповідання).
3. Хто заставляв Василька брати буквар і вчити азбуку? (Мати).
4. Кого пас Василько влітку на вигоні? (Корову).
5. Що пошили Василькові тільки цієї весни? (Штани).
6. Як називає мати Микиту в оповіданні С. Васильченка “Басурмен”? (Махамет).
7. Що стягла мати з жердини, щоб одягти Василька? (Свитину).
8. Хто запропонував Василькові йти по рушники до Ганни? (Батько).
9. З чого вирядувала Ганна Василька? (З багнюки).

По вертикалі:

незвичайність, казковість чого-небудь, що викликає до себе емоційне піднесене ставлення з боку людини. (Романтика).

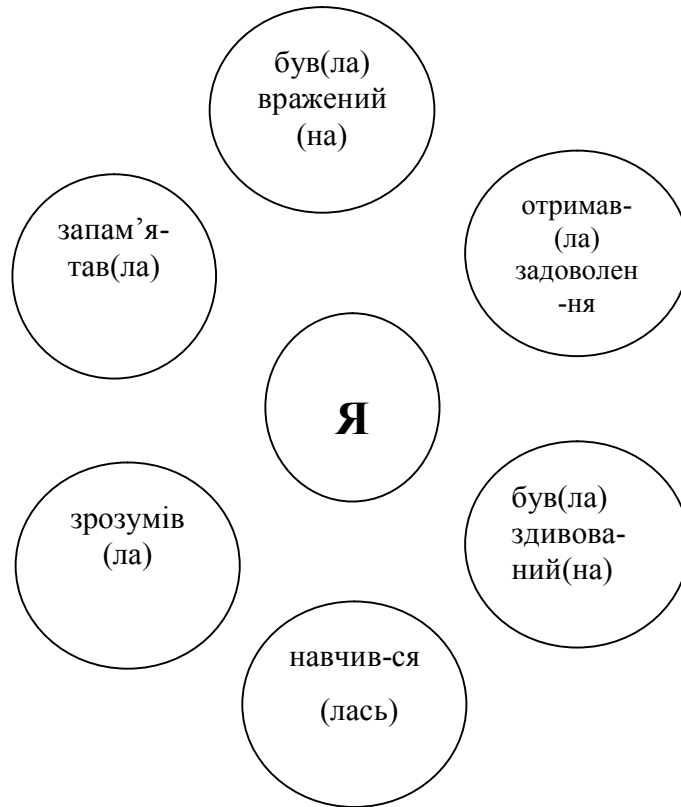
Підсумуй!

З якими творами Л. Глібова, С. Руданського, С. Васильченка, П. Глазового, С. Олійника ви познайомились?

Дерево пізнання

(Діти завчасно готують назви творів, які вони прочитали і вішають на дерево. За кожен твір, прочитаний поза програмою, учні одержують бал).

Доповнити речення, що відображають враження від вивчення гумористичних творів.

Л.Ю.Присяжна, учитель української мови
і літератури Смілянської ЗОШ I-III ступенів
№6

Матеріали

до вивчення гумористичних творів С.Олійника і П.Глазового
“Чудо в черевичку”, “Ля-ля-ля!”, “Тарас Бульба в Києві”,
“Найважча роль”, “Заморські гості”

Вікторина-жарт

1. У редакції якого журналу, що має назву традиційного українського овоча, найдовше працювали С.Олійник і П. Глазовий? (“Перець”).
2. Про які найпоширеніші ноти писав С. Олійник, що співають сучасні безголосі горе-співаки? (“Ля-ля-ля!”).

3. Яка цифра найчастіше зустрічається в гуморесці “Чудо в черевіку”? (“П’ять”).
4. Про який “народний” автомобіль йде мова в гуморесці П. Глазового “Тарас Бульба в Києві”? (“Запорожець”).
5. Як називаються колишні українці, що проживають тепер за кордоном і про яких іде мова в гуморесці П. Глазового “Заморські гості”? (Діаспора).
6. Якою головною вулицею міста Києва крокує славетний Тарас Бульба у гуморесці П. Глазового “Тарас Бульба в Києві”? (Хрещатиком).
7. Яке “грибне” прізвище має головний герой гуморески С.Олійника “Чудо в черевіку”? (Боровик).
8. Як називається “каре́та, що без коней мчитьс́я” у гуморесці П. Глазового “Тарас Бульба в Києві”? (Автомобіль).
9. Яким був перший урок у гуморесці С. Олійника “Чудо в черевіку”? (Арифметика).
10. Яке звання мав міліціонер у гуморесці П. Глазового “Заморські гості”? (Сержант).

Тести

I варіант

I-II рівні. (За кожен правильну відповідь учень отримує 1 бал).

1. Назвіть, яку роль доручили режисери молодому актору у гуморесці П. Глазового “Найважча роль”?
 - а) грати Змія Горинича;
 - б) тримати завісу на сцені;
 - в) викочувати бочку;
 - г) стріляти з гармати.
2. Назвіть, яке веселе свято щорічно відзначається в Одесі 1 квітня?
 - а) хелоуїн;
 - б) день зустрічі птахів;
 - в) день весняного сонцестояння;
 - г) Всеукраїнську гуморину.
3. Допишіть прислів'я:
Не мудруй багато, а
Хочеш їсти калачі -
Козацькому роду -

III рівень (за кожну правильну відповідь учень отримує 2 бали)

1. Визначіть головну думку гуморески П. Глазового “Заморські гості”, свою відповідь обґрунтуйте.
2. Поясніть, у чому ви вбачаєте комічне у гуморесці П. Глазового “Тарас Бульба в Києві”? Доведіть свою відповідь цитатами з твору.

IV рівень (за повну відповідь учень отримує 5 балів)

Виконайте одне із завдань.

1. Складіть жартівливий діалог між сусідами (у прозовій чи жартівливій формі).
2. Напишіть твір-мініатюру на тему: “Гумор у нашому житті”.

II варіант

I-II рівні (за кожну правильну відповідь учень отримує 1 бал)

1. **Визначте, що “несе, мов гирю” у гуморесці С. Олійника “Ля-ля-ля!” безголосий співак?**

- а) скрипку;
- б) мікрофон;
- в) бандуру;
- г) гітару.

2. **Поясніть, що означає вираз “весела мудрість народу”?**

- а) посміятися, пожартувати, покепкувати;
- б) надавати стусанів, поглузувати, позбиткувати;
- в) поспівати, потанцювати, почитати вірші;
- г) відвідати театр, прийти в гості до сусіда.

3. **Допишіть прислів'я:**

У мудрого руки

На городі бузина, а

Казала Настя

III рівень (за кожну правильну відповідь учень отримує 2 бали)

1. **Визначте головну думку гуморески П.Глазового “Найважча роль”, свою відповідь обґрунтуйте.**

2. Порівняйте гуморески С. Олійника і П. Глазового. Чим вони подібні, а чим відрізняються?

IV рівень (за повну відповідь учень отримує 5 балів)

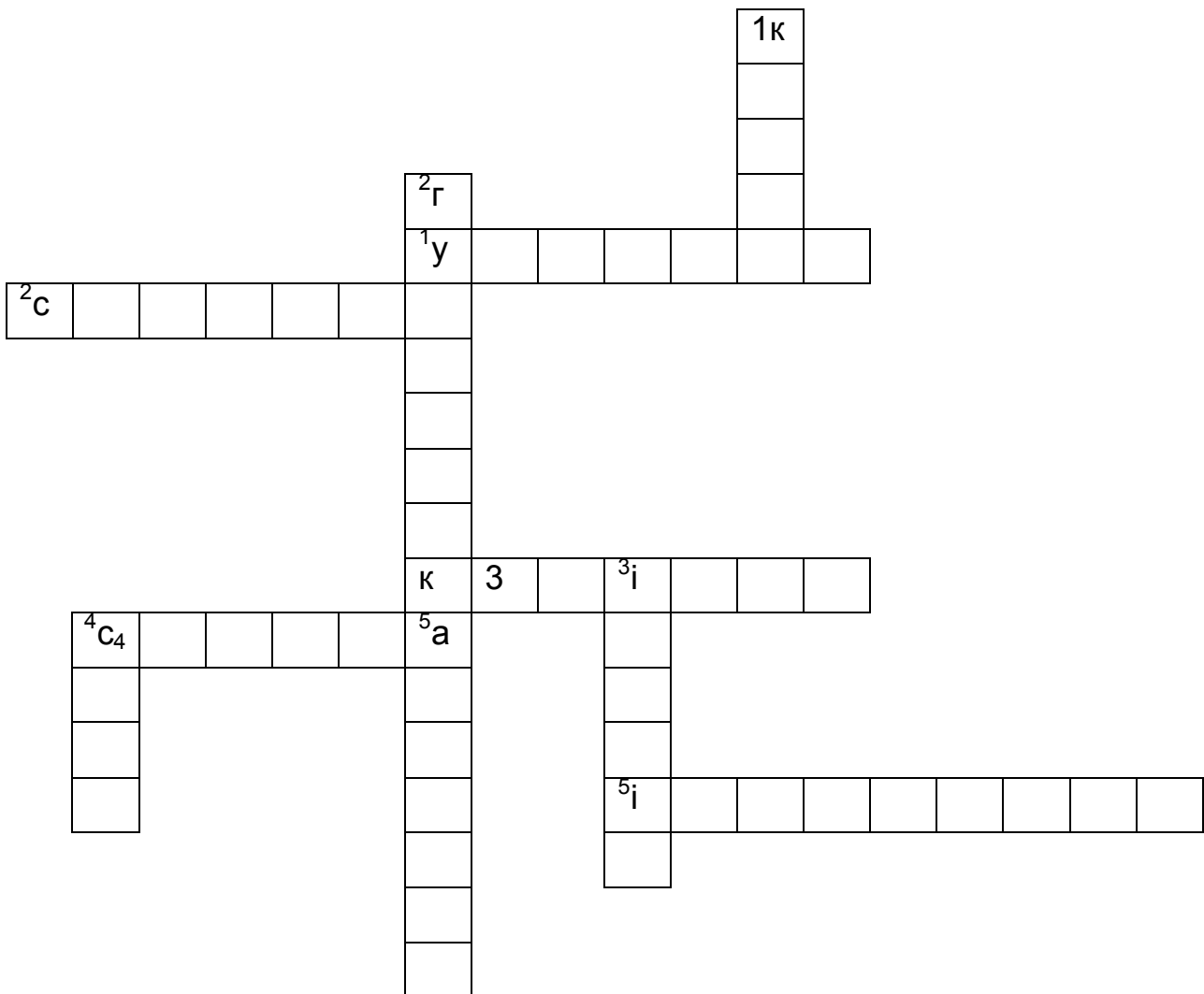
Виконайте одне із завдань.

1. Поясніть вираз “Із сміху люди бувають”.
2. Напишіть твір-мініатюру на тему: “Гумор – це щось гарне”.

III. Літературна гра “Вгадай героя за цитатою”.

1. “Спішить на сцену перед нами
І починає ще здаля
Завзято бацати ногами
Й варіювати “ля-ля-ля!”
(Безголосий горе-співак з гуморески С. Олійника “Ля-ля-ля!”)
2. Як відомо, всі ледачі
Ждуть легенької удачі ...”
(Вася Боровик з гуморески С.Олійника “Чудо в черевіку”)
3. “Іде козак Хрещатиком,
Іде, бадьориться.”
(Тарас Бульба з гуморески П. Глазового “Тарас Бульба в Києві”)
4. “Я вгадав, що ви культурні,
Благодарні люди ...”
(Міліціонер із гуморески П. Глазового “Заморські гості”)

IV. Розгадай кросворд.

По вертикалі:

1. Актор, що грає комічні ролі. (Комік).
2. Жанровий різновид гумору. (Гумореска).
3. Засіб гумору й сатири, коли про щось говориться ніби в позитивному плані, але прихований контекст свідчить про протилежне. (Іронія).
4. Стан людини, коли їй весело. (Сміх).
5. Влучний народний вислів. (Анекдот).

По горизонталі:

1. Вираз обличчя задоволеної людини; вона прикрашає обличчя. (Усмішка).
2. Вищий ступінь іронії, дошкульна насмішка. (Сарказм).

3. Таке, що викликає сміх. (Комічне).
4. Гостре висміювання, критика когось або чогось. (Сатира).
5. Тон мовлення (читання, розповіді), яким передається зміст, настрій, емоції. (Інтонація).

V. Творча хвилинка.

На нашій квітучій планеті
Є дивна вишнева країна.
Живуть там веселії люди,
Живуть як велика і дружня родина.
А хто ції люди?
Нащадки Богдана,
Тараса Шевченка онуки й сини
А де ж беруть сили?
З землі та водиці,
Традиції свято шанують вони.
А ще люблять гумор,
Бо він, невмирущий,
Лікує й рятує людей від нудьги.
Читають Олійника, Глібова, Вишню,
Павла Глазового веселі томи.
Чудова ця творчість, близька для народу,
Бо в ній сива мудрість з віків струменіє.
Тож вчіться, читайте від роду й до роду
І хай ріка творчості наша
Повік не зімліє.

Ю.В.Піщана, учитель української мови і
літератури Катеринопільської ЗОШ
I-III ступенів

Кросворд підсумкового уроку

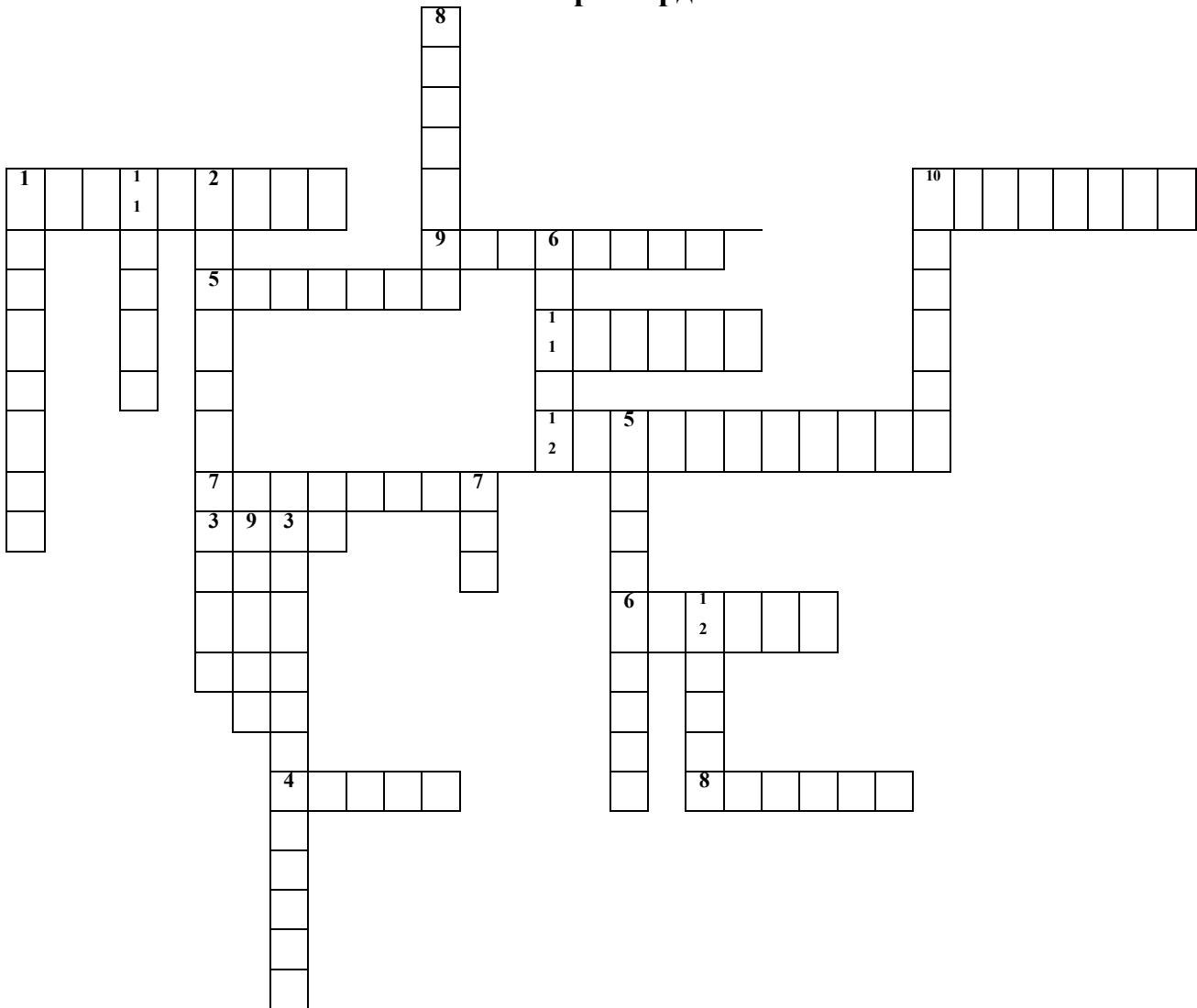
По горизонталі:

1. Український байкар 18 ст.
2. Персонаж байки С. Олійника.
3. Засновник жанру байки.
4. Персонаж співомовки С. Руданського, що розгадав загадки.
5. Жанр гумористичних творів С.Руданського.
6. Гостре висловлювання, критика когось, чогось.
7. Місто, в якому провів більшу частину свого життя Глібов.
8. Гумористичне оповідання С. Васильченка.
9. Підтекст, що ґрунтується на прихованні реальних осіб, явищ.
10. Гумористичне оповідання С. Васильченка.
11. Повчання у байці.
12. Радіопристрій.

По вертикалі:

1. Автор збірки гуморесок “Сміхологія”.
2. Автор гумористичного оповідання “Басурмен”.
3. Один з авторів великої кількості “веселих” книжок.
4. Персонаж співомовки С. Руданського, що загадував загадки.
5. Справжнє прізвище С. Васильченка.
6. Доброзичливий, жартівливий сміх, з допомогою якого виправляють вади людського характеру, поведінки.
7. Персонаж байки Л. Глібова, на якого хотіла бути схожа жаба.
8. Предмет, який ледачий учень клав у черевик (С. Олійник “Чудо в черевіку”).
9. Частина байки.
10. Людина, що пише і складає байки.
11. Невеликий ліро-епічний твір повчально-алегоричного змісту.
12. Ім'я козака, який приснився оповідачеві однієї з гуморесок Павла Глазового.

Кросворд

Відповіді

По горизонталі:

1. Глібов.
2. Вася.
3. Езоп.
4. Козак.
5. Співаковка.
6. Сатира.
7. Чернігів.
8. Свекор.
9. Аллегорія.
10. Басурмен.
11. Мораль.
12. Репродуктор.

По вертикалі:

1. Глазовий.
2. Васильченко.
3. Олійник.
4. Король.
5. Панасенко.
6. Гумор.
7. Віл.
8. П'ятак.
9. Зачин.
10. Байкар.
11. Байка.
12. Тарас.